

SODUR

XXII AASTAKÄIK ■ **07.09.40.** ■ **Nr. 37**

SÕJANDUSLIK AJAKIRI „SÕDUR“

Nr. 37 — 1940.

Sisustik:	Lk.	Содержание:	Стр.
NSV Liidu Kaitsekomissari N. Liidu marssali sms Timošenko kõne kokkuvõte Moskva sõjaväeringkonna taktikaliste õppuste arut- lusel	803	Краткое содержание речи Народного комис- сара обороны маршала С. Союза тов. Ти- мошенко на разборе учений в Москов- ском военном округе	803
Leitnant M. Hennoste: Punaarmee tegevuse iseärasusi kaitsel	807	Лейтенант М. Хенносте: Особенности оборо- нительных действия Красной Армии	807
Sõjavägede vedu autodel	813	Перевозка войск на автомобилях	813
BIBLIOGRAAFIA:		БИБЛИОГРАФИЯ:	
— P. L.: Laskurikorpusse pealetung ühes suure vesitakistuse ületamisega	817	— П. Л.: Наступление стрелкового корпуса с преодолением крупной водной прегра- ды	817
— S. L.: Andmestik inseneriliste abinõude ka- sutamise kohta jõgede forsseerimisel	821	— С. Л.: Справочный материал по исполь- зованию инженерных средств при фор- сировании рек	821
MEELELAHUTUSOSA:		ОТДЕЛ ДОСУГА:	
— Eerik Laidsaar: Kapral Pension — peig- mehe aj. kt.	824	— Эрих Лайдсаар: Капрал Пенсион — вр. зам. жениха	824
— Male.		— Шахматы.	

K a a n e p i l t: Punaarmee Moskva-diviisi üksusi Moskvast Punasel Väljakul.

Vastutavtoimetaja kolonelleitnant **Johannes Reinola.**

Telefon nr. 477-20/40.

Tegevtoimetaja kapten **Martin Nurk.**

Telefon nr. 477-20/163.

Kodune tel. nr. 477-20/3-22.

Väljaandja: „SÕDUR“, Sakala nr. 33, Tallinn.

Talitus avat. iga päev kella

0800—1500 ja laupäeviti

0800—1300.

Telefon — Sõjaväe 163.

Tarvitamata ja tagasisaat-

miseks märkimata käsi-

kirju alal ei hoita.

„Sõdur“ ilmub kuni 4 korda kuus.

„SÕDURI“ TELLIMISE HIND:

Aastas — kr. 6.00.

Poolaastas — kr. 3.00.

Veerandaastas — kr. 1.50.

Üksiknumber — kr. 0.20.

NSV Liidu Kaitsekomissari

N. Liidu marssali sms Timošenko kõne kokkuvõte

Moskva sõjaväeringkonna taktikaliste õppuste arutlusel.

Moskva sõjaväeringkonnas 20.—22. aug. N laskuridiviisis peetud taktikalisi õppusi jälgis NSV Liidu Kaitsekomissar N. Liidu marssal Timošenko isiklikult, kontrollides üksuste, üksikvõitlejate ja juhtide taktikalist ettevalmistust, juhtides otsekohe koha peal tähelepanu puudustele ja andes juhendeid nende kõrvaldamiseks.

Õppuste arutlusel Kaitsekomissar oma kõnes ütles kokkuvõttes:

„Meie sõjaväe väljaõppes peab käesolev aasta kujunema murranguliseks eriti selles suhtes, et iga komandör, alates kõige kõrgemast ja lõpetades noorimaga, peab järjekindlalt õppima ise ja oma kord tulemusrikkalt õpetama oma alluvaid. Sõjaväe kõrgemad juhid — sõjaväeringkondade ülemad, korpuse- ja diviisiülemad peavad seadma ülles õppeeesmärgid neile alluvate väekoondiste kaardile.

Äsja lõppenud õppustel me ei kavatsenud kontrollida suurte väekoondiste tegevust. Meil leidub juhte, kes küllaldaselt ei hinda roodu, pataljoni ja polgu lahingulise ettevalmistuse tähtsust, kuid erilist tähelepanu tuleb pöörata just roodu, pataljoni ja polgu lahingulisele ettevalmistusele, sest nende üksuste ettevalmistuse tase on väekoondise jõu ja löögivõimsuse aluseks. Sõjaväe lahingulise ettevalmistuse kõrge tase saavutatakse ainult siis, kui on eeskujulikult välja õpetatud iga väiksem üksus, milledest koosneb sõjaväe võimas mehhanism tervikus.

Peame sisendama igale komandörile ja poliitjuhile, et meie peamiseks ülesandeks käesoleval aastal on — rühma, roodu, pataljoni ja polgu lahingulise väljaõppe tõstmine eeskujulikule tasemele. Kui see on teostatud meie kõigis väekoondistes, siis tegelikus lahinguolukorras meie väed teotsevad minimaalsete kaotustega.

Juba pikema aja kestel oli paljude komandöride peamiseks nõrkuseks võõrdumine väljöppustest, nad olid harjunud teostama lahingulist väljaõpet ja kasvatust „kantseleilikult“. Oleme liig palju aega veetnud klassides, oleme harjunud õppima suuliselt, ettekannete põhjal, me ei ole pidanud tarvilikuks end koormata komplitseeritud lahinguolukorra tegelikkusega, oleme võõrdunud lahendamast maastiku raskusi, ühe sõnaga oleme loobunud õppustel kõigest sellest, mida peavad suutma tegelikus lahingus üksikvõitlejad, komandörid ja poliitjuhid.

Taktikalised õppused maastikul, mis võimalikult kohaldatud tegelikule lahinguolukorrale, karastavad üksikvõitlejat kehaliselt, poogivad temale külge lahingus tarvilikud harjumused, karastavad teda vaimus, mis alati valmis võitma ettetulevaid raskusi ja loovad usu enda võimetesse. Mõned komandörid arvavad, et vabastades võitlejaid kaevikute kaevamisest, maastikul roomamisest, nad teevad neile sellega heateo, kergendades võitleja teenistust, kuigi sõjas on asi hoopis teisiti. Säärane arusaamine väljaõppest ei too võitlejale mitte kergendust, vaid ainult kahju, sest kui tal tuleb teotseda tegelikus lahinguolukorras, osutub ta ettevalmistus puudulikuks. Säärasest ekslikust mõtteviisist tuleb täielikult loobuda. Peame rohkem töötama, sest rahu ajal väljaõppele kulutatud aeg ja vaev tasub end tegelikus lahingus mitmekordselt.

Meie võitlejad ja komandörid on juba iseloomult sangarlikud. Neil ei ole puudu mehisusest ja truudusest kodumaale. Kuid neid omadusi tuleb täiendada visa ja konkreetse väljaõppega nii, et meie võitlejad eviksid täiusliku oskuse võidelda moodse sõja komplitseeritud olukorras. Esimeses järjekorras on see maksev võitlejate suhtes rühma, roodu, pataljoni ja polgu piirides.“

Teostatud õppuste iseärasuseks oli nende suhteline kestus. Pataljoni piirides teostatud õppused kestsid pidevalt kolm päeva, ehk nad küll kujutasid endast vaid ühe lõpetatud lahingufaasi — kõvendatud pataljoni pealetungi kaitsele asunud vastasele.

Lähemas minevikus ja ka veel käesoleval ajal võis harva näha sellast juhtu, kus pataljoni piirides teostatud taktikalised õppused oleksid läbi viidud säärase täpsuse ja üksikute lahinguelementide täiusliku kujutamiseks. Paljud õppuste juhatajad minevikus oskasid sellase õppuse teostada ainult mõne tunni jooksul. Saavutati see väga lihtsalt. Õppetegevus koondati vaid „finaaliks“. Kaitse tähistati fiktiivselt ja ründaja vallutas selle ühe löögiga. Tegevus kestis vaid tundi, poolteist, siis kuuldus võimas „hurraa“ ja sellega ka õppus lõppes.

„Tegelik lahing — ütles sms Timošenko — kujutab endast hoopis midagi muud. Tihti lahing venib ja kestab pikemat aega, kestab pidevalt öösi ja päeval, olukord muutub alaliselt. Komandör on kohustatud oskama teha õigeid otsuseid igasuguses olukorras ja teotsema seejuures julgelt ja otsustavalt. Kuid selleks, et iga komandör, nii noorem kui ka vanem, oleks suuteline võtma õigeid otsuseid ja oskaks juhtida temale usaldatud vägede tegevust, peab tema palju õppima just praktiliselt maastikul. Paljude meie komandöride nõrgaks küljeks on see, et nad mitte alati ei kohanda õppusi võimalikult lähedasteks tegelikule lahinguolukorrale. Tihti õppused teostatakse, ma ütleksin, vulgaarselt ja primitiivselt ja seepärast väeosad ei omanda tarvilikke kogemusi lahingutegevuseks. Kui püüame, töötame nagu nõuab töö eesmärk, siis leiame alati võimalusi lähendada peagu kõiki õppusi tegelikule lahinguolukorrale, luua lahinguolukord rahuaja tingimustes. Seda peame nõudma nii vanemalt kui ka nooremalt juhtkonnalt. Alati ja pidevalt, igasugusel õppusel, igapäevases elus tuleb püüda luua olukord, mis lähedane lahinguolukorrale.“

Teostatud taktikalised õppused olid organiseeritud põhimõttel, et kõik lahinguelemendid oleksid täiuslikult välja töötatud mitte ainult vastase kaitsepositsioonidel, vaid ka selle ees, kus kaitsja püüdis igas soodsas maastikuvoldis avaldada visa vastupanu, et aeglustada kallaletungi ja kahjustada pealetungija jõude enne vastupanupositsioonini jõudmist.

Õppuste sellase organiseerimise juures tutvusid punaarmeeleaded ja komandörid põhjalikult oma ülesannetega lahingu mitmesugustes arenemisjärgkudes. Pidev ja pingeline õppetegevus kolme päeva kestel andis neile tõhusaid kogemusi olukorras,

mis kohaldatud tegelikule lahinguolukorrale.

Need õppused erinesid šabloonist, olid sisukad, igakülgsed nii lahinguabinõude kui ka lahinguvõimete suhtes, kuni laskmiseni lahingulaskemõõnaga üle oma väeosade.

Komandeeriv koosseis juhtis rahuldavalt oma allüksusi ja täitis nõudeid, mis esitatakse praegu lahingulise väljaõppe juhtimisele. Jalaväe, suurtükiväe, tankide, lennukiväe ja teiste väeliikide koostöö oli ladus. Suurtükiväelased teostasid hästi suurtükiväe ettevalmistust ja tulerulli. Kuid leidis ka üksikuid puudusi. Mõnel juhul oli veel tunda šablooni mõju ja taktikaliste ülesannete lahendamisel mitteküllaldast taipu.

„Tihti paljud komandörid — ütles Kaitsekomissar — saavad omamoodi aru taktikaliste ülesannete lahendamisest. Ka selles asjas peab olema oma distsipliin ja järjekindlus. Komandör ei või asuda enne järgmise ülesande kallale, kui ei ole veel lahendanud eelmise, ei ole välja töötanud töömeetodi, mille abil ta võiks võtta õigeid otsuseid igasugustes olukordades.“

Iseloomustava veana kallaletungiva osa komandöride tegevuses ilmnes, et nad püüdsid rünnata küllaldase luureta ja arvestamata konkreetset olukorda.

„Kõigis teis — ütles sms Timošenko — istub kindlalt tahe rünnata. Seda oli näha ka möödunud õppusel. Kuid ei saa pimesi rünnata ükskõik millist kaitset. Metsik rünnak, mis ei arvesta vastase kaitsevõimet ja iseärasusi, läheb lahingus väga kalliks. Meil tihti teostatakse kallaletungi terve rooduga, ilma küllaldase luureta, šablooniliselt: kaks rühma esijärgus, kolmas rühm teises järgus. Õieti tuleb aga kallaletungi teostada erinevail viisidel, vastavalt olukorrale ja ülesandele. Kui teie, näiteks, teotsete luureülesandega, siis ei ole teil tarvis üksuse jaotust teise ja kolmandasse järku. Säärasel juhul on teil tarvis selgitada olukord, avastada läbikäigud ja juurdepääsuteed, teil on esimeses järjekorras tarvis g-ala ja pi-ala luurajaid, alles siis viite oma jõud edasi nii, et nad oleksid varjatud vastase tule eest ja saaksid anda vastasele ootamatu löögi.“

Kallaletung peab alati olema energiline, otsustav, ainult siis ta avaldab mõju vastasele, kuid ühtlasi peab kallaletung ka baseeruma olukorra ja maastiku täpsel tundmisel. Kui sa ei tunne täpselt olukorda, siis parem oota, selgita see ja võta siis otsus. Teotsemisel peab alati hästi tundma maastikku ja tulesüsteemi. Otsus tuleb võtta aga kindlalt, mitte kõheldes.“

Kaitsekomissar arvustas teravalt šabloonilist tegevust, rõhutades, et lahingukord sõltub tegevusülesandest ja nendest tin-

N. Liidu marssal Timošenko taktikalistel õppustel.

gimustest, milledes tuleb teotseda. Teisest küljest hindas sms Timošenko väga kõrgesti nende komandöride tegevust, kes rajasid oma otsuse olukorra täpsele tundmisele ja teostasid kallaletungi läbimõteldult, kindlustades oma teotsemise naabrite toetusega ja teiste väeliikide koostööga.

Kaitsel asuval poolel mõned allüksuste juhid avaldasid oma positsioonide kaitsel üleliigset visadust, mis ei olnud sugugi tingitud olukorrast ja tegelikkuses oleks nõudnud vaid liigseid ohvreid.

„Kaitsel on eriti tähtis — ütles Kaitsekomissar — et kõik kaitseehitised ehitataks oskuslikult ja otstarbekalt. Kõik tuleb ehitada nii, et kaitseüsteem igas lahingujärgus osutuks vastasele vallutamatuks. Seejuures kõik tulirelvad peavad olema eeskujulikult moondatud.

Kaitseprobleem ei ole paljudel komandöridel veel küllaldaselt selge. Meie soovitame, et kaitse oleks organiseeritud ka kaitsepositsiooni ees, aga mitte ainult peavastupanupositsioonil. Kaitse tuleb organiseerida nii, et ta suudaks lüüa segamini vastase jõud nende jõudmisel tõkkeribasse ja hävitada nad vastupanupositsiooni eesservale jõudmisel.

Kaitsel asuva poole allüksustel oli ülesandeks ajutine pidurdamine ja kallaletungivale poolele võimalikult suurte kaotuste tekitamine, sellega halvates ta moraali ja kahjustades kallaletungi materiaalselt baasi. Järelikult kaitsel asuva poole tegevus oleks pidanud olema enam manöövreeriv. Paljud komandörid kaitsel võitlesid seni, kuni nende üksused olid täielikult rivist välja löödud. See tõendab, et kaitse ülesandeist vastupanupositsiooni ees ei olnud küllaldaselt aru saadud ja allüksused kannatasid suuri „kaotusi“ asjatult.

Nii vanemal kui ka nooremal komandöridel tuleb omandada lahingu juhtimisel suur paindumus, selleks aga peavad nad täpselt tundma olukorda ja evima selge kujutluse oma üksuse ülesandest. See põhimõte on maksev nii pealetungil kui ka kaitsel.“

Põhjalikult arvustas Kaitsekomissar luuretegevust.

„Rida aastaid me kõneleme luurest roodus ja pataljonis, kuid tõelist luuret äsja möödunud õppusel ei olnud. Miks me ei teosta tõelist luuret rahu ajal? Järeldan, et rahuaja õppustel puudub reaalne oht ja keegi ei taha luuret üldse arvestada. See on suur viga. Selle eest tuleb meil sõjalaualukorraks kallilt maksta. Luuresse ei või suhtuda üks-

kõikselt. Luure peab saatma välja ja nõudma luurelt teateid iga roodukomandör. Me peame viima läbi, et luure teostamine rahu ajal ei oleks ainult vormiline, vaid tõelik ja sisukas.“

Märkides puudusi luuretegevusel, nõudis Kaitsekomissar, et tulevikus iga juht organiseeriks luuret täie tõsidusega ja seega igal ajal oleks olukorrast informeeritud. Pidev teadete edasiandmise süsteem on tarvilik: üksikvõitleja kannab andmed ette oma jaoülemale, jaoülem rühmaülemale jne. On tarvilik nõuda juhtidelt, et nad lahinguolukorras peaksid omavahel katkestamatut sidet ja informeeriksid üksteist olukorrast. Sellane side lahingus on eriti tähtis.

Erilist tähelepanu pühendas Kaitsekomissar tuleorganiseerimisele ja tuledistsipliinile.

„Iga suurtükk, kuulipilduja ja miinipilduja tuleb rakendada kõigil lahingufaasidel sääraselt, et juht võiks nende tuld kasutada lahingus tõhusalt igas tarvilikus kohas. Oskust paigutada relvi otsarbekalt maastikule, peame õppima igapäev. Ainult siis me võidame vastast väikeste kaotustega.“

Tuledistsipliini järele peab iga komandör alati valvama ja olukorra muudatusi arvestades tegema korraldusi tulesüsteemi ümberorganiseerimiseks. Möödunud õppustel oli juhused, kus esijärgu osad sattusid teises järgus liikuvate tankide tule alla, — üks tank torkas relva raua üles ja tulistas kõrgustikule, mis oli omapoolse jalaväe valduses. See oli otsene näide tangijuhhi oskamatuses tangi tulirelvade kasutamisel ja olukorra hindamisel.

Suurtükiväe tulerulli kasutatakse reeglipäraselt alati siis, kui meil on tarvis võtta energilise ja paraliüseeviva tule alla vastase terve kaitsesüsteemi, andes seega oma jalaväele võimaluse edasitungiks. Seepärast peame oma võitlejaid õpetama liikuma otseselt tulerulli järel. Tuleb õpetada meie võitlejaid liikuma lahingugranaatide järel, teostades seks suurtükiväe ja jalaväe ühiseid õppusi. Ühtki suurtükiväe lahingulaskmist ei või teostada enam ilma jalaväe osavõtuta. Olen kindel, et need üksused, mis tänasel õppusel läksid rünnakule otseselt tulerulli järel, said hästi aru ja tundsid, mis õieti on tulerull, ja tulevikus nad teotsevad veel enam aktiivsemalt kui täna.“

Terve osa oma kõnest marssal sms Timošenko pühendas poliitilise töö küsimustele möödunud õppustel. Kaitsekomissar lähendas, et õppustest osavõtnud diviisi poliitilise propaganda osakond, komandörid ja poliitjuhid üksustes püüdsid teha kõik, mis võimalik, et iga võitleja, komandör ja poliitjuht, iga üksus täidaks oma ülesandeid võimalikult hästi, et õppused teostuksid lodusalt ja edukalt.

„Kuid poliitilises töös — ütles sms Timošenko — leidus tõsiseid puudusi. Minu asetäitja sms Mehli kontrollis üksikasjalikult ja tutvustas mind diviisi poliitilise propaganda osakonna poolt väljaantud juhenditega, ja meie jõudsime üksmeelselt otsusele, et poliitilise propaganda osakonnas armastatakse liialt paberlikkust.“

Soovitan teil, poliitjuhid, loobuda paberlikkusest ja otsustavalt asuda konkreetse põhitöö kallale allüksustes ja väeosades. Poliitjuhi otseseks kohuseks on konkreetne lahingu väljaõppe töö väeosades. Asudes kantseleides sooritate teie vaid vähem tähtsa osa oma tööst. Peamiseks kohuseks teil on — konkreetne töö otseselt inimestega kohapeal. Säärase töö on võrratu tõhusam kantseleitööst ja peale selle ta paljus suhtes rikastab poliitjuhi enda teadmisi. Teie peate seda arvestama ja minema üle üldistelt juhenditelt igapäevasele praktilisele tööle elavate inimestega.

Alake, ilma kõrgete sõnadeta, ennatsalgavat igapäevast tööd inimeste juures nende vaimustamiseks lahinguväljaõppe ülesannete edukamaks täitmiseks. Lülitage end ümber elulisele tööle. See on meie üldisele asjale parem ja kasulikum ja teie alati tunnete end olevat, nagu üteldakse, „löögivalmis“. Kogemused on näidanud, et säääl, kus poliitjuhid täie energiaga on asunud elulisele konkreetsele tööle, säääl iga ülesanne lahendatakse paremini ja suure vastutustundega. Meie poliitjuhid, samuti nagu komandör, ei või erineda üldmassist. Paberlikkus aga ei ole mingi edu aluseks töös.

Olla käesoleva aja lahingu juhiks, see tähendab osata edukalt juhtida ja täie vastutustundega tagada antud ülesannet. On tarvilik jõuda olukorrani, kus iga rühma- ja roodu-komandör, iga nooremkomandör oleks oma alluvate otseseks õpetajaks ja kasvatajaks. Õpetada ja õppida ei ole mitte häbi. Õppetöö on tähtsam ja õppima peab igaüks — alt kuni kõige kõrgemani.

Kui igaüks hakkab õppima ja teadmisi ja kogemusi omandanud õpetama teisi, siis Punaarmee muutub tõeliseks kooliks.

Viimaste sõdade kogemusi arvestades meie valitsus ja sms Stalin nõudsid meilt meie töö ümberkorraldamist käesoleval aastal nii, et igaühel, alates nooremast ja lõpetades vanemaga, oleks oma konkreetne tegevus. See nõue on täiesti õige. Meie teame, et meil tihti sõnadekosed ja ilukõnede valingud katavad neid hetki, kus meie peaksime sõnalasumata otsustavalt ja kindlalt teotsema, peaksime iga tund ja iga päev töötama selleks, et meie Punaarmee tegelikkuses võiks tõhusalt kasutada oma võimsusi ja võita minimaalsete kaotustega.“

(„Krasnaja Zvezda“ 25. 08. 40, nr. 199.)

Punaarmee tegevuse iseärasusi kaitseks.

Leitnant M. Hennoste.

Käsitletav teema on taktikaline ja tema lahenduse pearõhk on suunatud püsikaitse vaatlusele. Kaitsetegevuse erijuhud ja kaitsetegevus eritingimuses leiavad üldisemat käsitlust.

Hispaania kodusõja kogemustel kinnitati üldiselt, et: a) sõjaväe mehhaniseerimine ja motoriseerimine ei väldi positsioonisõja tekkimist, b) tänapäeval väekoondise käsutuses olevate tt-relvade võimsuse ja nende arvulise rohkuse juures on tangirünnakute edu muutunud rohkem kui küsilavaks ja c) kaitsetegevuses veel mõne aasta eest nii teravalt esile kerkinud tangitõrjeprobleem on kaotanud oma teravuse.

1939. aasta Saksa-Poola sõda ning lahingud Läänerindel on aga vaieldamatult tõestanud, et Hispaania kodusõjast tehtud järeldused olid ekslikud ja tangitõrje küsimus evib kaitsetegevuses jällegi erilist tähtsust.

A. KAITSELAHINGU PÕHIALUSEID.

1. Kaitse eesmärgid.

Kaitse eesmärgiks on:

- jõudude kokkuhoidmine laial rindel, et anda löök otsustavas suunas;
- aja võitmine pealetungiks vajaliste jõudude rühmituse loomiseks;
- aja võitmine teisejärgulises suunas, kuni pealetungi tulemusteni otsustavas suunas;
- maa-ala käeshoidmine ja
- pealetungiva vastase nõrgestamine, et järgnevalt ise pealetungile üle minna.

Seega on jäänud kaitsele ainult abistav tähendus.

Kuna kaasaja sõjas pealetungija kasutab massiliselt tanke, siis on välieeskirja kategooriliseks nõudeks, et tänapäeva kaitse peab olema kõigepealt tangivastane. Kaitse lahing peab taotlema nagu pealetungilahingki vastase purustamise eesmärki. Punaväe tugevale relvastisele ja temal kasutada olevaile tehnilisile abinõudele tuges nõutakse, et kaitse oleks läbitamatu vastasele, olgu see nii tugev kui tahes. Nii pealetungil kui ka kaitseks nõuab eeskiri sügava lahingu pidamist, s. o. et kaitse peaks vastase üleolevate jõudude rünnakule vastu üheaegselt kogu positsiooni sügavuses.

Edasi märgib eeskiri, et kaitse peab tugema relvade sügavale asetusele ja vastulöökideks määratud osadele. Kaitse sügavuse läbimisel nõrgestatud vastane tuleb hävitada lennuväe, kogu suurtükiväe, jalaväe ja tankide otsustava vasturünnakuga. Nii võib kaitse saavutada väheste jõududega võidu ülekaalus oleva vastase üle.

Järelikult — tänapäeva kaitse peab olema esmajärjekorras tangivastane ja võimaldama teostada kaitset üheaegselt kogu positsiooni sügavuses.

2. Kaitse lahingu tüübid.

Kaitsetegevuse läbiviimisel on neli erijuhtu:

- kaitse normaalsel rindel;
- kaitse laial rindel;
- liikuvkaitse ja
- taandumine.

Eeskiri seab kaitsetegevuse põhiviisiks esimese juhu — püsivkaitse ja tema eesmärk on kaitsta antud positsiooni. Liikuvkaitse (prantslaste taandumismanööver ja sakslaste viivituskaitse) taotleb aja võitmise ja oma jõudude säästmise eesmärki. Taandumisega viiakse aga oma peajõud vastase löögi alt välja.

Laial rindel teostatakse kaitset siis, kui üksustele määratud kaitse lõikude laiused ületavad tunduvalt eeskirjade normide piire.

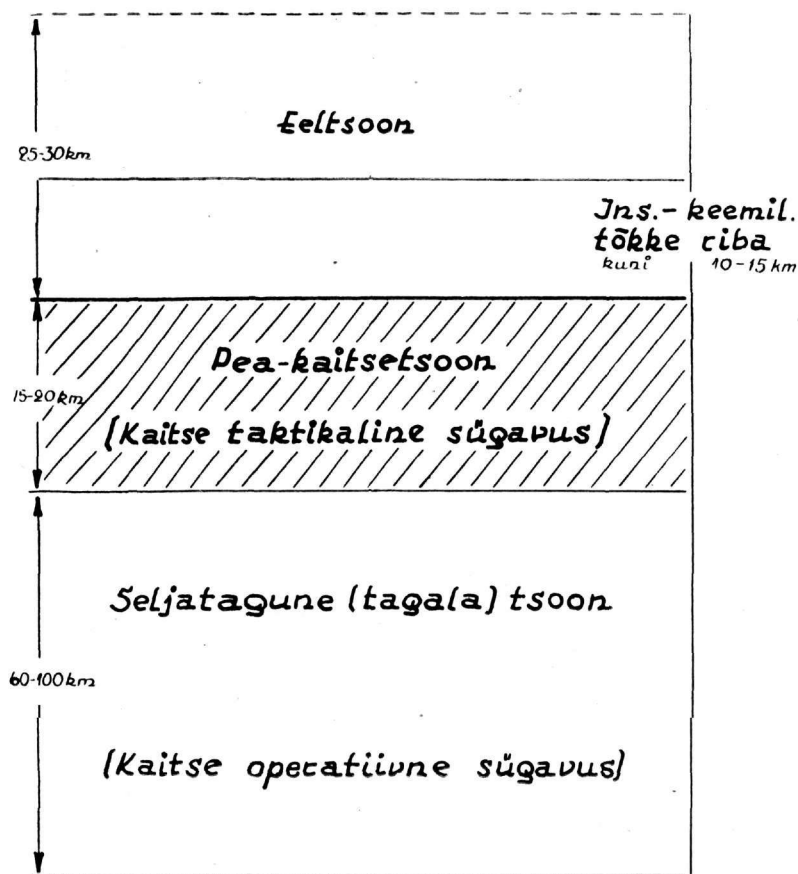
3. Kaitsekorra üldkuju.

Kaitsekord koosneb: insenerilis-keemiliste tõkete ribast, julgestuspositsioonist, peavastupanupositsioonist ehk kaitseribast ja seljatagusest positsioonist (skeem nr. 1 ja 2).

Insenerilis-keemiliste tõkete ribaks nimetatakse kuni 10—15 km sügavust maa-ala peapositsiooni ees. See riba kujutab kahel-kolmel vastupanupositsiooniga mitteparallelsel joonel ja nende vahelisel maa-alal tangi- ja jalaväevastaseid tõkkeid ja gaasitatud maa-alasid, mis on eelosade kaitse all.

Julgestuspositsioon, asetsedes 1—3 km kaugusel vastupanupositsiooni ees, koosneb vahetust ja kõvendatud lahinguvälvest.

Peavastupanupositsiooni (kaitseriba) sügavus ulatub 6 km-ni. Ta koosneb

Doennaja Möst nr 3 lk 77-1936

Skeem 1.

kuni 2 km sügavusist pataljoni ringkaitse rajoonest ja ringkaitseks korraldatud tangivastaseist rajoonest, mis mahutavad endasse 2 löögigrupiešeloni ja suurtükiväe.

Seljatagune positsioon on organiseeritud üldiselt vastupanupositsiooni eeskujul ja asetseb kuni 15 km kaugusel peavastupanupositsioonist.

4. Kaitselemendid, lahingukord ja väeliikide koostöö.

Kaitseelementidest seab eeskiri esikohale tule, kuid annab küllalt suurt tähtsust ka liikumisele. Eeskiri nõuab manöövrit nii positsiooni ees kui ka selle sisemuses mitte üksnes jalaväe ja tankidega, vaid ka suurtükiväe ja jalaväe raskete relvadega.

Ka maastik kuulub tähtsamate lahinguelementide hulka, sest kõigepealt ta loob sobivad võimalused tangitõrjeks ja tulesüsteemi loomiseks.

Eeskiri siiski ei tõsta ühtegi kaitselementi eriliselt esikohale, vaid ütleb: „Kaitse tegevus seisneb soodses tule, maastiku, inseneriliste tööde ja keemiliste vahendite kasutamises.“

Lahingukord koosneb siduv- ja löögigrupist, kuna varu moodustatakse ainult vajaduste korral.

Siduvgrupi ülesanne kaitselahingus on nõrgendada tulega vastase jalaväe ja tanke vastupanupositsiooni ees seevõrra, et vastane oleks võimetu ette võtma rünnakut.

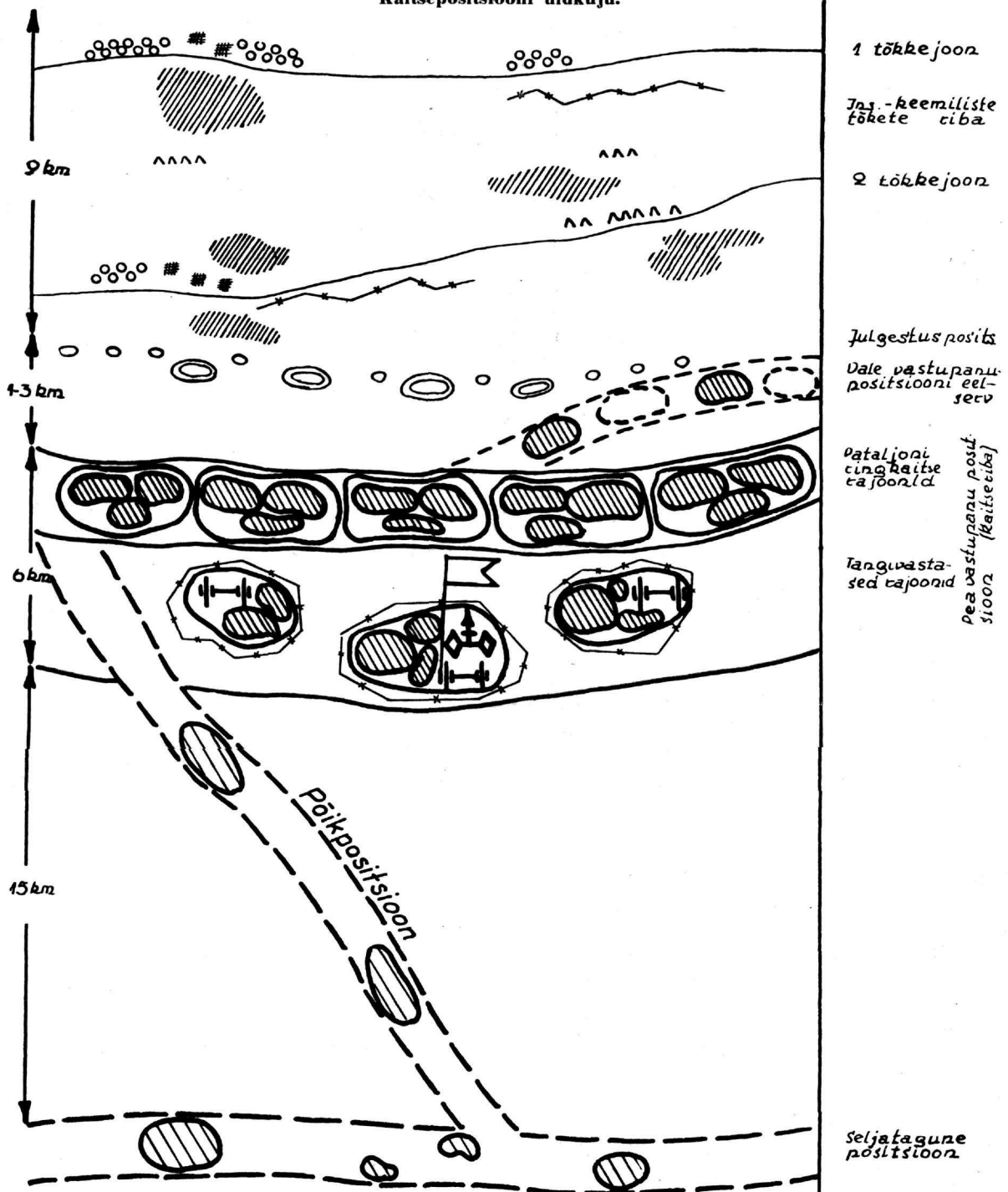
Löögigrupi ülesanne on hävitada vastulöökidega siduvgrupist läbitunginud vastane. Soodset juhul peab aga löögigrupi edule järgnema üldine pealetung nõrgestatud vastasele.

Kuigi sisuliselt löögigrupp vastab teiste armeede varudele, jääb ta siiski TTPV lahingukorra omapäraseks tunnuseks ja rõhutab nii oma nimetuselt kui ka tegevuselt jällegi liikumise momenti.

Väeliikide koostöö kohta ütleb eeskirja § 4: „Vaenlase hävitamiseks ei ole küllalt suure arvu vägede lihtselt koondamisest, vaid on vaja

saavutada koostööd ühes suunas tegutsevate kõigi väeliikide vahel kogu lahingukorra sügavuses.“ Edasi nõuab eeskiri jalaväe pealetungi- ja kaitseülesannete täpset kokkukõlastamist suurtükiväega ja tankidega maastikul, eriti laskuripataljoni, suurtükiväedivisjoni ja tangikompani piires. Nõutakse, et nende juhtidele jäetaks küllaldaselt valget aega lahingtegevuseni ja seda eeskätt käskude koostamise arvel korpuse, diviisi ja rügemendi staabis. Väli-eeskirja § 7 nõuab, et kõik väeliigid, kes teotsevad koos jalaväega, täidaksid oma ülesandeid tema huvides, kindlustades tema edasilikumist pealetungil ja vastupidavust kaitsel. Ka kõik teised eeskirjad deklareerivad, et edu saavutatakse lahingus kõigi väeliikide koostööga.

Kaitsepositsiooni üldkuju.

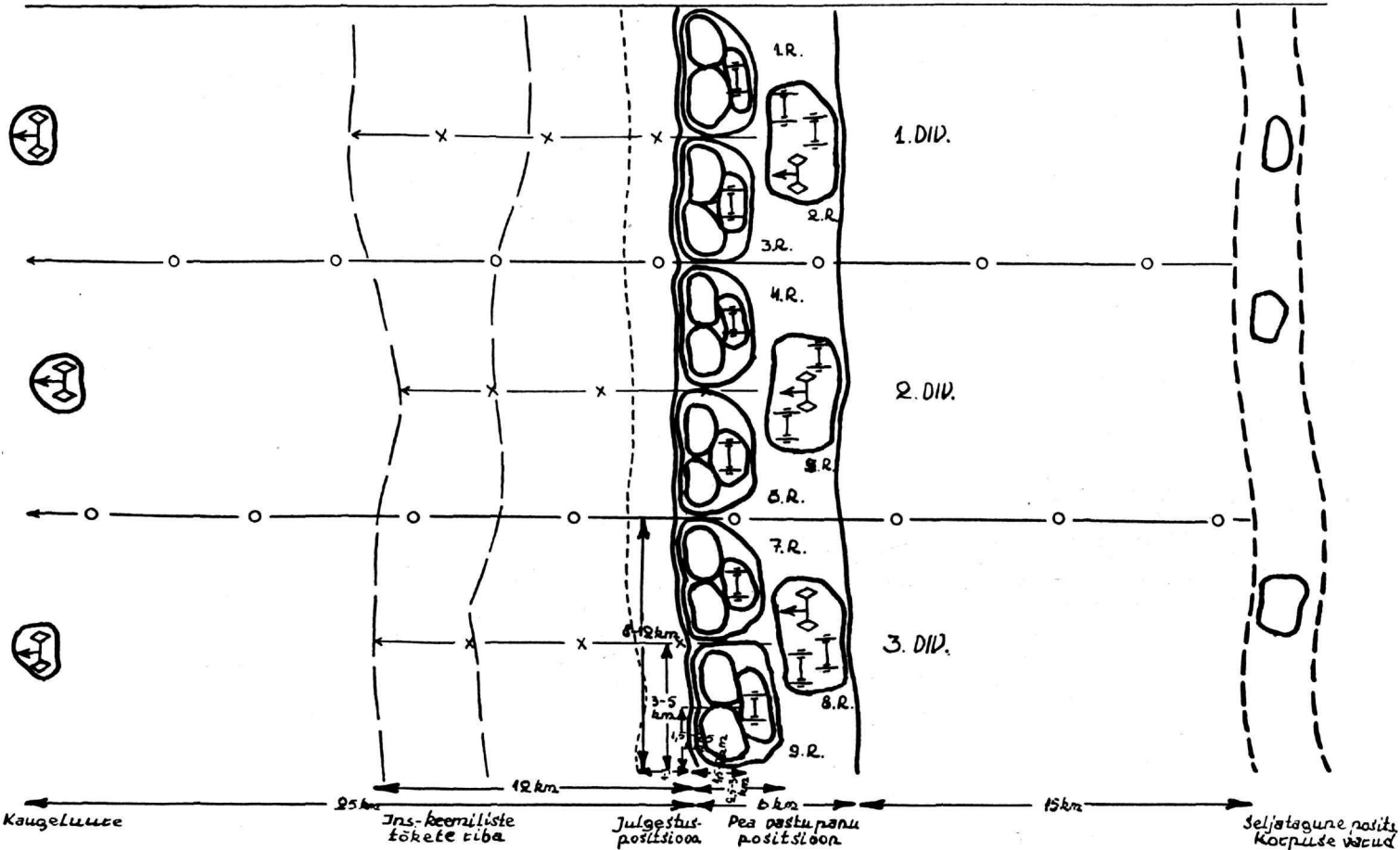
Skeem 2.

5. Kokkuvõte ja järeldused.

Kaitsega ei saavutata otsustavaid tagajärgi. Kaitsetegevus ainult tagab manöövri tervikus otsustava pealetungi. Kaitselt nõutakse, et ta oleks aktiivne. Kaitsjalt nõutakse manöövrit nii positsiooni ees kui ka

selle sisemuses; seejuures kaitse peab olema läbitamatu vastase jalaväele ning tankidele ja olema korraldatud üheaegse võitluse pidamiseks kogu positsiooni sügavuses.

Ühelegi kaitseelemendile ei saa anda otsustavat tähtsust, vaid tule, maastiku, töö-

Skeem 3.

kete ja manöövri osav kokkukõlastatud kasutamine peab purustama pealetungiva vastase kaitse lahingus.

Kaitsepositsioon on sügav, ta on läbi põimitud tõkete ja korraldatud esimeses järjekorras tangivastaseks kaitseks.

Kaitse ideeks on luua insenerilis-keemiliste tõkete ribas nõrgestatud ja segadusse viidud vastasele ette vastupanupositsioonil toetuspunktide võõ ja oma löögijõudu selle võõ taga asetsevaid tangivastaseis rajoones varjates olla valmis hävitama läbitunginud vastast tule ja löökidega.

B. KAITSE ORGANISEERIMINE NORMAALSEL RINDEL.

I. Peavastupanupositsioon.

1. Positsiooni valik.

Peavastupanupositsioon moodustab üldises kaitse süsteemis olulisema osa. Vastupanupositsiooni valikul arvestatakse:

- tangivastase tõkete olemasolu ja nende loomise võimalusi nii positsiooni ees kui ka selle sisemuses;
- et vastasel puuduksid varjatud lähenemise võimalused ja et tal ei oleks kasutada soodseid suurtükiväepositsioone ja VP-sid;
- et vastane satuks vastupanupositsiooni eesserva ja kaitsja asetuse kindlakstegemisel eksitusse, milleks tuleb julgestuspositsiooni vastava asetusega kujutada mõnes lõiguosas vale-vastupanupositsiooni eesserv, hoiduda šabloonist eesserva valikul ja mitte anda vastupanupositsioonile kogu ulatuses ühtlane sügavus.

Kuigi kõigi riikide eeskirjad nõuavad positsiooni valikuga vastase asetamist halvemaise maastikutingimusesse, on siin eriti väljapaistvad kaks nõuet: positsioon tuleb valida tangitõrje seisukohast ja tema avastamine peab olema võimalikult raske.

2. Jõudude jaotus vastupanupositsioonil (skeem nr. 3).

Oma kaitseribas korpus asetab tavaliselt kõik laskuridiviisid peavastupanupositsioonile (kaitseribale).

Üksusile määratud kaitseõhikute laiused olenevad ülesandest, maastiku iseloomust ja tangitõrje vahendeist. Normaalseks diviisi kaitseriba laiuseks loetakse 8—12 km ja sügavuseks 6 km, mis ongi vastupanupositsiooni üldise sügavuse määrajaks. Rügemendi kaitseõhiku laius on 3—5 km ja sügavus 1,5—2 km.

Laskuridiviis määrab tavaliselt 2 rügementi siduvgruppi, 1 rügementi ja tangipataljoni löögigrupi.

Rügementi siduvgrupi pataljonid moodustavad umbes 2 km sügavused pataljonide ringkaitse rajoonid. Rügementi ja diviisi löögigrupid, suurtükivägi ja osa KP-sid asetsevad pataljonide ringkaitse rajoonest tagapool umbes 4 km sügavusel ribal tangivastaseis rajoones. Korpuse varud asetsevad aga seljataguse positsiooni rajoonis.

3. Pataljonide ringkaitse rajoonid (skeem nr. 4).

a) *Jõudude jaotus.* Vastupanupositsiooni tõeline ilme selgub veelgi rohkem, kui laskuda ühe astme võrra allapoole ja vaadelda, kuidas on korraldatud pataljoni ringkaitse rajoonid.

Siduvgrupi pataljon peab kaitsma teemale määratud rajooni ka siis, kui ta on täielikult sisse piiratud. Selleks pataljon rakendab tegevusse oma relvad ja eraldab vasturünnakute teostamiseks löögigrupi.

Pataljon määrab tavaliselt 2 kompanit siduvgruppi ja ühe kompani löögigrupi. Siduvgrupi kompanitele määratakse kaitserajoonid ja tulelõik. Teise ešeloni kompani — pataljoni löögigrupp — saab tuleülesande positsiooni sisemusse ja kui maastik võimaldab, siis ka positsiooni ette. Peale selle talle määratakse tagavarapositsioon ringkaitse korraks. Kompanite rajoonid rajatakse omakorda esimese ja teise ešeloni rühmade kaitserajoonideks.

Rk-kompani, tt-suurtükid ja mp-d jäävad tavaliselt patüli käsutusse ja neile iseseisvaid kaitserajoone ei määrata.

b) *Tulesüsteem.* Tulesüsteemile panevad aluse tt-relvad ja kuulipildujad, kuna suurtükivägi täiendab üldist tulesüsteemi.

Jalaväerelvade tulesüsteemi organiseerib peamiselt pataljoniülemp. Jalaväe tulesüsteemi loomisel nõutakse:

- relvade järjestamist sügavusse;
- alates suurilt kaugusilt kestva tulega vastase moraali ja füüsilise vastupidavuse mõjustamist;
- et kõik punktid 400 m kaugusel vastupanupositsioonist oleksid tule all;
- et vastupanupositsiooni ees oleks loodud flankeeriv ning risttuli ja et seda tuld täiendataks teise ešeloni tulega;
- et oleks võimalik tulistada naabrite ette;
- et vajaduse korral oleks võimalik koondada tuld tähtsamal suunas ja
- et relvi ei paljastataks liig varajase tulistamisega.

Kaugtuled organiseeritakse julgestusosade, neile juurdeantud rk-de ja neid toetavate rk-de poolt. Julgestusosi toetavad rk-rühmad asetuvad kas vastupanupositsiooni eesserva lähedusse või selle ette kinnisele positsioonile, loovad telefoniside julgestusosadega ja on valmis võtma kättejuhatatud märke koondtule alla, katma julgestusosade tiibu ja nende taandumist.

Esimese ešeloni kompanite rk-d ja tähtsamal suunas kompanitele juurdeantud rk-sid kasutatakse flankeeriva tule loomiseks vastupanupositsiooni ette. Need rk-d asetsevad 100—150 m kaugusel eesservast kõrgendike tagalängudel. Igale tulepesale määratakse piki eesserva vastutav tulesektor 500 m sügav ja 200 m lai ja täiendav sektor 1000—1200 m-ni nii, et see kataks naabruses asetseva rk. eelseid lähiseid.

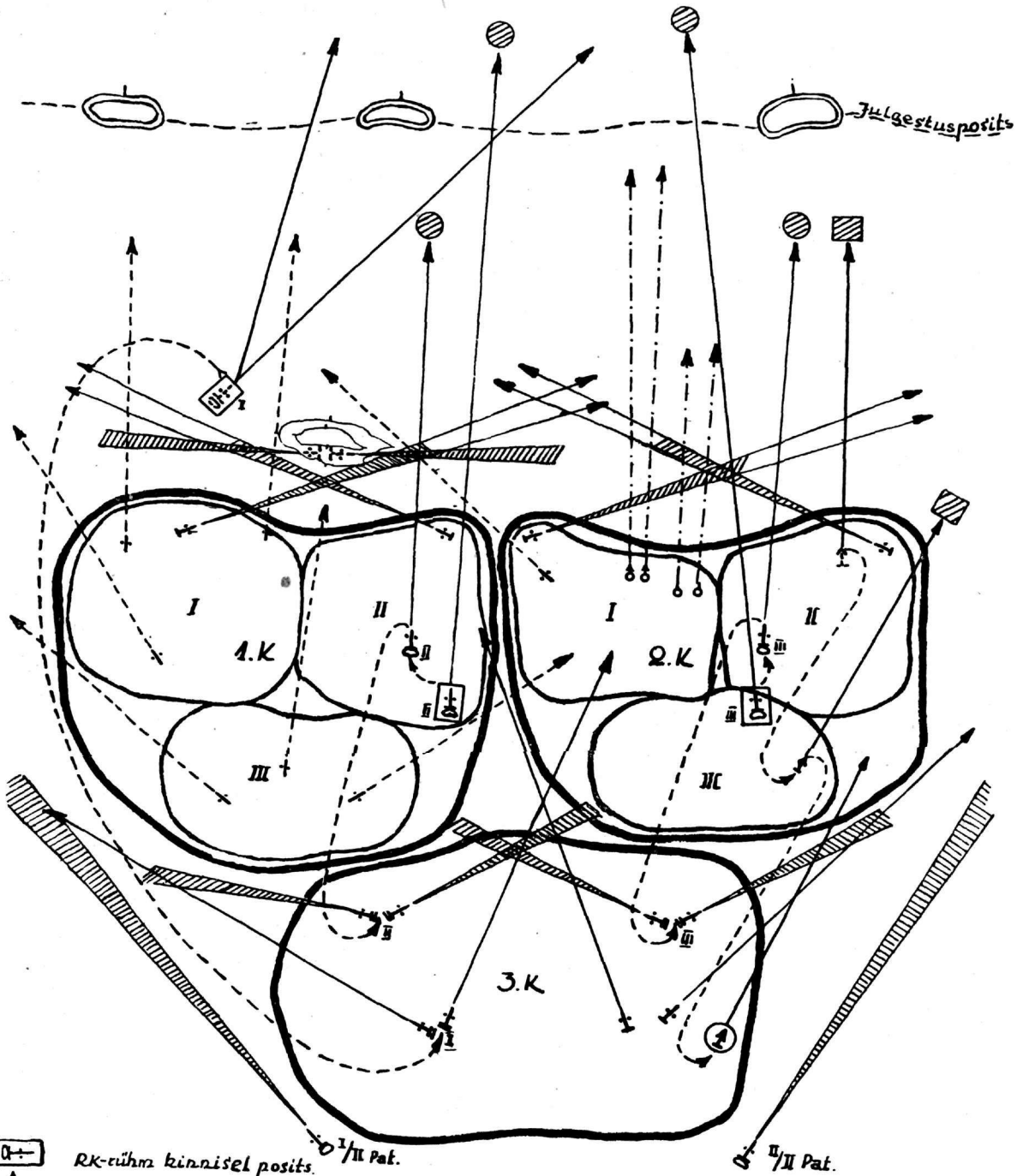
Kui maastik võimaldab, asetatakse mõned flankeerivad rk-d vastupanupositsiooni eelsete kõrgendike tagalängudele ja neid kaitstakse tõkete ja tulega.

Positsiooni sisemusest rk-d tulistavad vastupanupositsiooni ette frontaalselt. Esimese ešeloni rk-d asetsevad 300—600 m kaugusel eesservast laskurirühmade vahekohtadel, nii et nad saavad tulistada positsiooni ette ja toetada 2-se ešeloni vasturünnakut. Kaugtuledeks valitakse kinnine positsioon ja tuli avatakse rk-dest alates 2000 m-lt. Vastase jõudes 1000 m-ni rk-d asetuvad lahtisele positsioonile ja jätkavad vastase laskurigruppide ja kuulipildurite tulistamist otsesihimisega.

Sügavusest antakse normaalselt rk-gruppidega tõkettuld arvestusega, et see tabaks vähemalt 1 minuti jooksul 50 % tulistatavaid märke. Üksiku rk. tõkettule rinde laiuseks loetakse 1000 m kaugusel 50 m, 1500 m — 20 m ja 2000 m — 10 m.

Kompanite kk-d tulistavad kuni 800 meetrini frontaalselt vastupanupositsiooni

Laskuripataljoni asetus kaitsel ja tulede skeem.

- Rk-rühm kinnisel posits.
- püssigranaadipilduja
- snaipeid
- laskurid
- tšketuli

Skeem 4.

ette. Kk-de ülesanne on täiendada rk-de tuld ja luua eesserva ees tihe ja ületamatu tulevöö, lüüa tagasi vastase rünnakud, mis on suunatud frontaalselt flankeerivaile rk-dele ja vajadusel neid asendada.

Rühma püssigranaadipildujad koondatakse rühmaülema enda või tema poolt määratud ülema juhatuse alla. Püssigranaadipildujad täiendavad kuulipildujate tuld, tulistades aga eriti surnud alasid ja

vastase koonduskohti vastupanupositsiooni ees. Püssigranaadipildujad asetsevad kas ees-, pea- või seljatagusel positsioonil ja tulistavad ilmuvaid märke koondtulega kuni 800 m-ni.

Snaiprid ja valitud laskurid asetsevad harilikult positsiooni eesserva läheduses ja tulistavad neile määratud sektoris, alates 1000 m-lt, vastase kuulipildureid ja juhte. Harilikult laskurid avavad tule 400 meetrilt.

Positsiooni sisemuses, 600—800 m kaugusel eesservast, on ette nähtud teine flankeerivate tulede riba, mille loovad need rk-d, mis asetsevad kinnisel positsioonil ja tulistavad frontaalselt positsiooni ette. Vastase sissemurde korral need rk-d lahkuvad oma kohalt ja asuvad varem kindlaks määratud flankeerivate tuleülesannete täitmisele. Osa siduvgrupi rk-sid asub aga löögigrupi rajooni, kust nad loovad tõkgetuled positsiooni sisemusse. Positsiooni sisemuses loodavaist tõkgetuledest võtavad osa veel pataljoni löögigrupi ja võimaluse korral ka rügemendi löögigrupi rk-d.

Et säilitada tulirelvi otsustava hetkeni, selleks nõutakse:

- kaugtulede avamist ainult positsiooni sügavusest kinnisilt tulepositsioonelt;
- et kõik relvad ei võtaks algul tuletgevusest osa ja ei avastaks end seega vastasele (soovitav on kallaletungi-eelsest tulevõistlusest lasta osa võtta 1—2 kk-d esimese ešeloni laskurikompanist ja üks rk-rühm rk-kompanist);
- rea vaikkivate rk-de määramist nii positsiooni eesserval kui ka selle sisemuses;
- et relvad, mis võitlesid vastase eel-osadega, vahetaksid enne kallaletungi oma positsiooni.

Tulesüsteemi painduvus ja pidevus saavutatakse:

- relvade asetamisega sügavusse;
- relvade positsioonide vahetamise, neile täiendava ülesande andmise ja
- lendjoonte manööverimisega.

Kokkuvõttes võime hinnata punaarmee laskuripataljoni tulesüsteemi järgmiselt: hajutatud relvade asetis, flankeerivate kuulipildujate asetamine kõrgendike tagalängudele ja vastupanupositsiooni ette. Vaikivad ja tegevusest mitteosavõtvad kuulipildujad ja relvade sagedane positsioonide vahetamine on laskuripataljoni jalavärelvade tulesüsteemi iseloomustavamaid ja tugevamaid külgi. Pealetungija peab seepärast meeles pidama, et relvade ülesleidmine on raskendatud, järelikult on seda ka nende neutraliseerimine või hävitamine suurtükitulega.

4. Tangivastased rajoonid.

Rügemendi ja diviisi löögigruppide, KP-de asukohad ja suurtükiväepositsioonid valitakse tankidele raskesti läbipääsetavasse rajoonesse, nagu metsad, soised alad jne. Niisuguseid rajooni nimetatakse tangivastaseiks rajooneks. Tangivastases rajoonis oleval löögigrupil on ainult üks ülesanne: positsiooni tunginud vastane säält vastulöökidega välja lüüa.

Kokkuvõttes: korpuse peajõud ei aseta mitte vastupanupositsioonil, resp. vastupanupositsiooni eesserval, vaid positsiooni sügavuses. Eeskirja kohaselt peab siduvgrupp oma tulega tegema vastase pealetungi kõlbmatuks, kuid jõudude enamik sellest tuletgevusest osa ei võta, välja arvatud muidugi suurtükivägi, vaid varjab end vastase rünnaku perioodil tangivastaseis rajoones. (Järgneb.)

Sõjavägede vedu autodel.

Viimaseaja sõjategevuste iseloomust on selgunud väga ilmekalt kiiruse-elementi tähtsus lahingtegevuses.

Tänapäeva sõjapidamises näiteks domineerivad kiiresti liikuvad lennukid, lahingumasinad ja transportvahendid.

Jalgsi edasiliikuv või ümberpaigutatav armee ei sobi enam hästi tänapäeva sõjapildi raamidesse. Kui vähegi võimalik, teostatakse nüüd juba vägede ümberpaigutus masinail. Seejuures on peamiseks liikle-

misvahendiks kujunenud maanteel liiklev mootorsõiduk — auto.

Sõjaväe-osade veo kohta autodel on kirjutanud väga põhjaliku töö dotsent polkovnik L. Pärn. See töö ilmus nimetuse all „Avtoperevozki“ Punaväe kindralstaabi akadeemia kirjastusel 1938. a. Moskvas.

Et selgitada sel alal meil viimasel ajal üleskerkinud küsimusi, vaatleme alljärgnevalt lühidalt — kuidas on lahendanud neid küsimusi polkovnik Pärn oma raamatus.

Autoveo tõhususe illustreerimiseks toob autor huvitava tabeli, millest väljavõtte toome alljärgnevas tabelis nr. 1.

Tabel 1.

Veo moodus	Kaugus (km)	Veo aeg tundides							
		150	200	250	300	350	400	450	500
A. Laskuridiviis.									
1. raudteel:									
Läbilaskevõime 8 pr. ronge ööpäeva kestel		137	139	141	144	146	149	151	154
Sama 16 pr. ronge		75	77	80	82	84	88	90	93
Sama 24 pr. ronge		55	57	60	62	64	67	69	72
Sama 32 pr. ronge		45	47	50	52	54	57	59	62
Sama 42 pr. ronge		34	36	39	41	43	46	48	51
Sama 64 pr. ronge		28	31	33	36	38	41	43	46
2. autodel:									
Ühel teel, kiirusega 20 km/t		17	22	25	27	30	40	43	45
Kahel teel sama kiirusega		13	17	19	22	25	35	38	40
Kolmel teel sama kiirusega		9	14	16	19	21	32	35	37
Ühel teel kiirusega 40 km/t		8	10	11	13	16	17	18	19
Autostraadil kahepoolse liiklusega, kiirusega 40 km/t		6	7	8	9	12	15	16	17

Märkus 1. Kaugustel 200—350 km on autoveol ette nähtud 2-tunnine puhkevaheaeg. Kaugustel üle 350 km — 10-tunnine puhkus.

Märkus 2. Raudteeliiklemisel on arvestatud ešelonide kiiruseks 600 km ööpäeva kestes, keskmisi teid ja keskmise tugevusega vedureid.

Nagu sellest tabelist selgub, võtab autovedu ühel teel kiirusega 20 km/t veel vähem aega kui raudteel läbilaskevõimega isegi 64 pr. ronge. Kahe või mitme tee olemasolul või suurema kiirusega sõitmise võimaluse puhul need ajad vähenevad mitmekordselt.

Iseloomustav on seejuures, et umbes samasugune vahekord aegades tekib ka niisuguse suure väekoondise veol, nagu seda on laskurikorpus.

Kui siia juurde arvestada veel seda, et raudteevedu on seotud rööpmestikuga, seega paindumatum, samuti ka seda, et rööpmestik on tundlikum õhust-pommitamiste vas-

tu, siis on vastuvaidlematult selge autoveo suur paremus võrreldes raudteeveoga.

Asudes autoveo organiseerimise küsimuste konkreetsele vaatlemisele, autor käsitleb järgmisi alasid:

1. Normid ja meetodid autokolonnide ja ešelonide moodustamise arvestamiseks.

Siin, nagu iga lahingukolonna moodustamiselgi tuleb kõigepealt lähtuda antud konkreetsest olukorrast. Eriti aga tuleb siin arvestada teede seisukorda (pinnas, sillad) ja ilmastikku ning aasta-aega.

Autode keskmist tõstevõimet selgitab tabel nr. 2.

Tabel 2.

Auto tüüp	1½-tonnine	2½-tonnine	3½-tonnine
Koorma tüüp			
Inimesi	16	20	30
Hobuseid	2 ja 2 inimest	4 ja 4 inimest	5 ja 5 inimest
Kahehob. vankreid (lahtivõetult)	2 ja 2 inimest	2 ja 4 inimest	3 ja 8 inimest
Kaarikuid	2 ja 2 inimest	3 (lahtiv.) ja 6 inim.	4 (lahtiv.) ja 8 inim.
76-mm suurtükk	1 (polgu) ühes eelikuga	1 ühes eelikuga ja 6 in.	1 ühes eelikuga ja kastiga või selle eelikuga ning 2 inim.
122-mm suurtükk	—	1 ja 6 inimest	1 ja 10 inim.
152-mm suurtükk	—	2 telge ja 6 inimest	3 telge ja 9 inim.
Välükööke	1 vertikaalselt, eeliku tiisel ära võetud.	1 välüköök	

Neist andmeist lähtudes ja teades:

- autoüksuse organisatsioonilist koosseisu ja seisukorda (tehniline seisukord, autode ja juhtide täisarv allüksustes, kogemused eelmistest tegevustest, bensiiniga ja välitöökodadega varustamine ja eriti vajalike reguleerimisorganite olemasolu);
- autoüksuse asukohta ja
- missuguseid ettevalmistusi on autoüksuses juba tehtud,

võib veetava ühiku staap asuda lahingu-ešelonide moodustamisele. Seejuures tuleb aga veel, eriti varustisesemete veo puhul, arvestada kandevõime 10-protsendilist tagavara, samuti ka 10 prots. ulatuses tagavara autode olemasolu igas ešelonis.

Määrustikes ettenähtud autode arv üksuste veoks on järgmine:

Tabel 3.

Üksus	Autode arv	
1. Kõvendatud laskuripataljonile	120 või	95*
2. Laskuripolgu juhatusel ühes eriuksustega ja vöörirodudega	85 „	65
3. Laskuripolgule	700 „	500
4. Suurtükiväedivisjonile		200
5. Suurtükiväepolgule		800
6. Laskuridiviisi juhatusel	35 „	25
7. Sidepataljonile	50 „	40
8. Sapööriataljonile	85 „	60
9. Laskuridiviisile	1800 +	900
	või	2300
10. Luurepataljonile	60 või	40
11. Laskurikorps juhataja	35 „	30

Kui ešelonide vahed on 3—5 km, siis, arvesse võttes, et laskuripolgust moodustub 5—6 ešelonit (à laskuripataljon või suurtükiväedivisjon) on 1-polgu autokolonna pikkus GAZ masinate kasutamise puhul 30 või 45 km (esimesel juhul masinate vahe 30 m, teisel — 50 m) ja ZIS masinatega vastavalt 25 või 35 km. Laskuridiviisi kolonni pikkus aga 140—200 km, julgestusosade väljasaatmisel isegi 250 km.

Keskmiised ajad (ümmardatud tundide-ni) laskuripolgu ja -diviisi veoks on järgmised:

* Esimene arv näitab 1½-ton. GAZ (Gorjovski avtomobilnõi zavod) — ja teine arv — 3-ton. ZIS (zavod imeni Stalina) autosid.

Tabel 4.

Veo tingimused:	Kolonni väljavenimise aeg	Kauguse läbimise aeg	Suure puhkuse aeg	Kokku aega
-----------------	---------------------------	----------------------	-------------------	------------

A. Laskuripolk:

1. Ühel teel kiirusega 20 km/t.				
100 km	1,5—2	5	—	6,5—7
150 „	„	7,5	—	9 —9,5
200 „	„	10	2	13,5—14
250 „	„	12,5	2	16
300 „	„	15	2	19
350 „	„	17,5	2	21
400 „	„	20	10	32
450 „	„	22,5	10	35
500 „	„	25	10	37

2. Ühel teel kiirusega 40 km/t.				
100 km	¾—1	2,5	—	3 —3,5
150 „	„	4	—	4,5—5
200 „	„	5	—	5,5—6
250 „	„	6	—	6,5—7
300 „	„	7,5	—	8 —8,5
350 „	„	9	2	12
400 „	„	10	2	13
450 „	„	11	2	14
500 „	„	12,5	2	16

3. Kahel teel kiirusega 20 km/t.				
100 km	¾—1	5	—	6
150 „	„	7,5	—	8,5
200 „	„	10	2	13
250 „	„	12,5	2	16
300 „	„	15	2	18
350 „	„	17,5	2	21
400 „	„	20	10	31
450 „	„	22,5	10	34
500 „	„	25	10	36

4. Kahel teel kiirusega 40 km/t või ühel automagistraalil				
100 km	1/3—1/2	2,5	—	3
150 „	„	4	—	4,5
200 „	„	5	—	5,5
250 „	„	6	—	6,5
300 „	„	7,5	—	8
350 „	„	9	2	11,5
400 „	„	10	2	12,5
450 „	„	11	2	14
500 „	„	12,5	2	15

B. Laskuridiviis:

1. Ühel teel kiirusega 20 km/t.				
100 „	7—10	5	—	12—15
150 „	„	7,5	—	15—17
200 „	„	10	2	19—22
250 „	„	12,5	2	22—25
300 „	„	15	2	24—27
350 „	„	17,5	2	27—30
400 „	„	20	10	37—40
450 „	„	22,5	10	40—43
500 „	„	25	10	42—45

Veo tingimused:	Kolonna välja- venimise aeg	Kauguse läbi- mise aeg	Suure puhku- se aeg	Kokku aega
2. Ühel teel kiirusga 40 km/t.				
100 km . . .	3,5—5	2,5	—	6 — 7,5
150 " . . .	"	4	—	7,5—9
200 " . . .	"	5	—	8,5—10
250 " . . .	"	6	—	9,5—11
300 " . . .	"	7,5	—	11 —12,5
350 " . . .	"	9	2	14 —16
400 " . . .	"	10	2	16 —17
450 " . . .	"	11	2	17 —18
500 " . . .	"	12,5	2	18 —19
3. Kahel teel kiirusga 20 km/t.				
100 km . . .	3,5—5	5	—	9—10
150 " . . .	"	7,5	—	12—13
200 " . . .	"	10	2	16—17
250 " . . .	"	12,5	2	17—19
300 " . . .	"	15	2	20—22
350 " . . .	"	17,5	2	23—25
400 " . . .	"	20	10	33—35
450 " . . .	"	22,5	10	36—38
500 " . . .	"	25	10	38—40

4. Kahel teel kiirusga 40 km/t. või ühel automagistraalil:

100 km . . .	2—2,5	2,5	—	4,5—5
150 " . . .	"	4	—	6 — 6,5
200 " . . .	"	5	—	7 — 7,5
250 " . . .	"	6	—	8 — 8,5
300 " . . .	"	7,5	—	8,5—9
350 " . . .	"	9	2	11 —12
400 " . . .	"	10	2	14 —15
450 " . . .	"	11	2	15 —16
500 " . . .	"	12,5	2	16 —17

Sellest tabelist selgub, et:

1. Laskuripolgu ümberpaigutamine on mõeldav üht teed kaudu kõigil tabelis märgitud kaugusil, kusjuures koondumiseks a 350 km pikkuse veo puhul läheb aega ööpäev, ca 500 km pikkuse veo puhul aga 2 ööpäeva.
2. Laskuridiviisi ümberpaigutamiseks harilikel teedel peab viimaseid olema vähemalt 2, siis ta suudab koonduda ca 250-km veo puhul 15—20 tunni kestel; üht teed kaudu aga läheb selleks aega 2 ööpäeva.
3. Kaugemale kui 300—350 km transportimisel vajab laskuridiviis ka kahe tee olemasolul aega 2 ööpäeva.
4. Automagistraali olemasolul laskuridiviis võib koonduda: 400 km kaugusele 10—12 tunni kestel, kaugemale aga umbes ööpäev.

Nüüd lühidalt mõni sõna arvestamise meetodi kohta. On soovitatav alata arvestamist mitte inimkoosseisuga, vaid esemetega, mille pealelaadimine vajab kõige rohkem aega ja millised ühtlasi võimaldavad saatjatena paigutada teatav arv inimesi.

Selleks konkreetne näide. On vaja ümber paigutada: inimesi — 4000, hobuseid — 500, suurtükke (76-mm) — 6, kaarikuid — 25, muud varustist 25 tonni.

Arvestamise meetod:

1. 25 tonni varustise veoks on vaja 25 masinat (1,5-tonnist) ja nendega ühes läheb 50 in. (2 igale masinale);
2. 25-e kaariku veoks on vaja 13 autot ja nendega ühes läheb 26 in.;
3. 500 hobuse veoks on vaja 250 autot ja nende peale mahub veel 500 in.
4. 6-e suurtüki veoks läheb 6 autot ja nende peale mahub ka 12 in.

Kokku saame 294 autot, kusjuures paigutatud on ka 588 inimest. Viimased nõudnuks veoks 46 autot ($588 : 16 = 46$).

Missuguse astme staap peaks välja arvestama veo? Näib, et korpuse raames korpuse staap seda ei peaks tegema, vaid tema piiridub ainult järgmiste andmete andmisega:

1. peale- ja mahalaadimise rajoon,
2. koondumise tähtaeg,
3. marssruudid ja teenistus teedel,
4. autoüksuse ilmumise aeg, koht ja kasutamiskestus,
5. missugused korpuse osad antakse diviisidele, mis ajal, kus ja kuhu neid viia,
6. missugused korpuse osad (või kõvenduseks juurdeantud osad) liituvad diviisi-ešelonidega, milline on nende pikkus, kus ja millal nad ilmuvad,
7. korpuse staabi asupaik.

Sel kombel kiireneb töö, väiksemad ühikud saavad käsud kätte õigeaegselt, diviisid oleksid iseseisvamad, resp. rohkem lahinguvälis ja kogu ümberpaigutamine oleks painduvam.

Aja võitmise mõttes oleks kõige parem veel, kui arvestuse teeksid polgu staabid, kuid see ei ole neile jõudu mööda, arvesse võttes autoveol vajalikku suurt täpsust arvestamistes ja enamikel juhtudel esinevat vajadust saata üht ja sama teed kaudu mitmeid diviisi allosi.

(Järgneb.)

Laskurikorpuse pealetung ühes suure vesitakistuse ületamisega.*

Vägede lähenemine ja koondumine.

Korpuseülem peab juhtima väed jõe äärde sellases grupeeringus, mis tagaks vägedele nende peamise taktikalise (operatiivse) ülesande täitmist. Kuna oma vägede grupeerimine sõltub tavaliselt vastase kaitsejõudude, tema tule ja tehniliste vahendite ning maastiku iseärasuste hinnangust, siis siin avaldab suurt mõju ka jõgi.

Teine iseärasus, mis sageli avaldab mõju korpuseülema otsusele vägede lähenemiseks ja jõe äärde koondumiseks, on veekogude ületamiseks vajalike vahendite olemasolu väeosades.

Olles veel 2—3 päeva rännaku kaugusel jõest, korpuse staap peab uurima küsimuse all olevat jõge kaardi, sõjatopograafiliste kirjelduste, teedekirjelduste ja luureandmete järgi, kohalike elanike küsitluse teel jne. Kuid see kõik ei suuda veel anda jõest täielikku kujutlust.

Organiseerides luuret jõe lähenemise ajajärgus, korpuseülem saavutab jõe kohta palju täpsemad andmed, mis sageli võivad nõuda esialgsesse otsusesse korrektiivide sisseviimist.

Tuleb lugeda normaalseks, kui suure jõe esinemisel korpuseülema otsus lähenemiseks tehakse juba 30—40 km kaugusel selle jõe joonest. Vajadus selleks on tingitud alljärgnevaist tegureist.

Suure jõe olemasolu puhul tuleb anda diviisidele kõvendusi inseneriväeüksuste näol mitte hiljem kui ühe päeva rännaku kaugusel jõe joonest.

Ületamisvahendid, nende hulgas ka pontoonpargid, tuleb nihutada vägede tagalokolonnide etteotsa.

Luure- ja eelväeüksused peavad olema varustatud kergeste ületamisvahenditega. Juhendeid selleks tuleb anda hiljemalt 1 kuni 1½ päeva rännaku kaugusel jõest.

Diviisi peajõudude koondumiskohad saavad asuma 6—8 km ja kõvendamiseks määratud osad (RGK-tangid) 8—14 km kaugusel jõe joonest.

Seepärast diviisi suunamiseks vastavatesse rajoonidesse peab jääma aega vähemalt ühe päeva rännaku ulatuses.

Laskurikorpuse operatiivne sügavus liikumisel 3—4 teed mööda on 35—40 km,

kaht teed mööda isegi 60—70 km. Järelikult peab otsus lähenemiseks tehtama vähemalt 35—40 km kaugusel jõest, sest hilisemad ümbergrupeerimised on raskendatud.

Jõe lähenevate vägede tähtsaimaks ülesandeks on oma grupeerimise varjamine. Seda saavutatakse eeskätt oma ülekaalukate õhujõududega, mis takistavad vastase õhustluuret. Muidugi jääb enamikel korral mõjuvaks vahendiks oskus varjata oma liikumisi. Kuna aga kõigi oma vägede varjamine osutub raskeks, siis on ikkagi kõige tähtsam varjata oma grupeerimist, et vastane ei saaks selgust meie pealöögi suunas. Seepärast löögigrupid sooritavad oma rännaku peamiselt öösi, kuna päeval nad aga hoolega varjuvad.

Jõe joonele lähenemisel pontooniosad koos parkidega lähendatakse jõe üldreeglina ainult öösi.

Vastase eksitamiseks lähenemise ajajärgul on tarvilik vägede suunamine ka päeval, kuid kõrvalistesse suundadesse, kust nad öösi ümber asuvad oma õigetes suundadesse.

Lähenemist jõe joonele tuleb toimetada laial rindel lühemate kolonnidega. See kiirendab lähenemist ja ei võimalda vastasele tugevdada kaitset jne., kuid seejuures ei tohi unustada, et rinde laius peab vastama oma vägede pealetungivõimsusele, mis omakorda on sõltuv vastase kaitse tugevusest.

Kolme diviisi koosseisuga korpuse pealetungiriba laiuseks on normaalselt 10 kuni 15 km, laskuridiviisil 3,5—5 km ja laskurirügemendil 1,5—2 km. Nende normide juures võib arvestada korpuse pealetungiribas kolme tee olemasolu, mis võimaldab organiseerida diviisi lähenemiserännakut üht teed mööda.

Eelvägedel (üks rügement laskuridiviisist või igast laskurirügemendist üks pataljon) on ette näha vahetu kontakt vastasega. Tagapool, 4—8 km kaugusel on diviisi peajõud ja juurdeantud suurtükivägi. 8—12 km kaugusel jõest koonduvad mehhaniseeritud osad. Umbes samal kaugusel peavad olema koondatud ka laskuridiviisi

* Kokkuvõtte polkovnik L. Pärn'a artiklist ajakirjas „Tehnika i Vooruženije“ nr. 6—1940.

side ületamisvahendid. Veel kaugemal, 15 kuni 25 km, asetseksid need osad, mis on määratud edu arendamiseks pärast jõe ületamist.

Ületamise materjalne-tehniline tagamine.

Tagala tööd pealetungilahingus, mis peetakse ühes jõe ületamisega, erinevad harilikku pealetungilahingu töödest peamiselt selle poolest, et „tagala manööver“ on kitsendatud. Osa dessandi näol, mis ületab jõge, kistakse ära oma tagala asutiste ja osade juurest seniks, kuni on lõppenud sildade ehitamine. Sellest tingituna peab dessantosade juures olema osa lahinguvoori, mis samuti dessandi näol üle jõe toimetatakse.

Töö tagalas muutub raskemaks ka veel seetõttu, et suur osa ületamisvahendeid koondatakse jõe lähedusse vaid öisel ajal. Sellest tingituna on paratamatu teiste tagalaasutiste varustamine ka päeva ajal.

Pealetung ühes veekogu ületamisega tingib suurtükiväeosade juurdeandmist dessantidele. Harilikult üks kolmandik suurtükiväge toimetatakse üle jõe mitte sildade kaudu, vaid dessandina (parvedel). Jõe ületanud suurtükivägi peab ennast sildade valmimiseni „toitma“ kaasavõetud laskemoonaga. Seepärast on vajalik, et suurtükiväe üleviskamise ajaks temal oleks alles oma tagavara; suurtükitule ettevalmistus ületamise puhuks peab toimuma selle laskemoona arvel, mis on juba aegsasti valmis pandud.

Sildade valmissaamiseni tuleb teostada ka haavatute evakueerimist dessandi viisil.

Neist asjaoludest tingituna korpuse staap ja väeliikide ülemad on kohustatud kaaluma tagala organiseerimise erinevusi juba rännaku organiseerimisel.

Ettevalmistus jõe ületamiseks.

Luure (rekognostseerimine) ja ületamispiirkondade valik. Siin tuleb leida vastus järgmistele küsimustele.

Vastane. Kus asub vastase asetuse eesserv (kas vahetult jõe kaldal või teatavas sügavuses). Vastase jõudude grupeerimine, jõe ületamist takistavad tulepesad, vaatluspunktid ja suurtükiväe asukohad. Kaitseehitiste iseloom, kunstlikud tõkked jões, jõe kaldal ja kaitse sügavuses.

Maastik. Soodsemad kohad tankide kasutamiseks. Lähem lähis, mille vallutamise järel saab asuda sildade ehitamisele. Kohad, kuhu võib koondada väed enne ületamist. Teed mõlemal pool jõge. Kohad,

kuhu on võimalik koondada ületamisvahendeid.

Jõgi. Laius, sügavus, voolu kiirus, kalda ja jõe põhi. Saarte, koolmete ja jõeharude olemasolu ja nende kasutamisevõimalused.

Vastused neile küsimustele annavad diivisid. Insenerilist luuret toimetab korpuseinsener, muretsedes selgust paljudes erialastes küsimustes.

Kõige tähtsamaks tuleb lugeda sobiva ületamispiirkonna leidmist diviisile. Selleks on tarvis teostada kohe valikut arvestusega, et ületatavatele vägedele oleks eeskätt tagatud omavaheline koostöö. Toimetades ületamiskohtade valimist, tuleb arvestada nii taktikalisi kui ka tehnilisi võimalusi.

Taktikaliselt soodsemaid tingimusi pakuvad:

- maastik, mis võimaldab varjatud lähenemist ületamiskohale;
- omapoolse kalda juhtiv iseloom;
- võimalus oma kaldal paigutada tulistamisvahendid üleminevate vägede toetamiseks;
- vastaspoole nõrk kindlustamine;
- esimeste üeläinud ešelonide võimalus hargnemiseks ja lahingupidamiseks vastaskaldal;
- vastaskalda hea vaatlemise võimalus 2—3 km sügavuseni;
- sellaste esemete või piirjoonte olemasolu, millede vallutamine looks soodseid võimalusi peajõudude pealetungi arendamiseks ja oma toetavate vägede üleminekuks jõest.

Tehnilisest seisukohast tuleb valida ületamiskohti sääli, kus

- längud jõe äärde ei vaja erilisi mulatoid;
- kaldad ja jõeorud ei ole soostunud;
- jõe laius, voolukiirus ja põhi võimaldavad üleminekut mitte üksnes ületamisvahendite abil, vaid ka omal jõul;
- on olemas käepärane materjal ülekäikude ehitamiseks;
- on võimalus ületamisvahendeid varjatult jõe äärde tuua.

Loomulikult leidub väga harva niisuguseid kohti, mis vastaksid kõigile neile nõudeile, seepärast tuleb leida vaid kõige vastuvõetavam lahendus.

Otsuse võtmine.

Korpuseülemal kujuneb esialgne otsus jõe ületamiseks juba siis, kui ta läheneb jõele. Lõplik otsus antakse diviisile eel-

vägede jõudmisel jõe piirkonda. Seks ajaks peavad olema käepärast ka kõik jõeluure andmed.

Kui jõe ületamist on kavatsatud sooritada samal päeval, kui eelosad jõuavad jõe äärde (mis suure jõe esinemisel oleks erakordne nähtus), siis diviisidele tuleb ikkagi jätta vähemalt 6—8 tundi aega (sellest 4 tundi rügementidele ja 2—4 tundi diviisi staapidele). Kui aga üleminek on kavatsatud järgmisel päeval, ka siis peab eelmisel päeval jääma diviiside kasutada 3—4 tundi päevast aega.

Lõpliku otsuse tegemiseks korpuseülemal peavad olema käepärast andmed korpuse ületamisvahendeist, materjalidest, ületamisvõimalustest jne.

Teiseks, korpuseülem otsustab ületamisviisi — kas pimeduse katte all või päeval, pärast suurtükitle ettevalmistust.

Kuigi ootamatus on eelistatav, on see vaevu realiseeritav suure jõe olemasolul ning suurtükitle ettevalmistus osutub sageli paratamatuks ka öösi.

Tuleb aga siiski arvata, et veekogude ületamine öösi suurte koondiste poolt esineb nüüdisaja tingimuses harva. Juba Maailmasõda andis vähe näiteid suurte koondiste rünnakuist öisel ajal, sest suuremate jõudude öine lahing ei tööta edu, eriti siis, kui kaitse on tugev. Iseasi on pimeduse katte all esiosade ülesaatmine, et teisel pool jõge võtta enda alla soodseid seisukohti ja seega kergendada järgnevate ešelonide üleviskamist päeva ajal. Aga ka neil juhtudel esijärgud peavad olema toetatavad teiste järkude poolt, kuna dessantpatljonid üksi öösi ei ole igakord võimelised tagasi lööma vastast 1,5—2 km võrra.

Rida ajaloolisi näiteid annab teatavaid tugipunkte ajanormide suhtes. Nii näiteks kulub diviisi esimeste ešelonide (dessantide) üleviskamiseks ja võitluseks eemalasuva toetuspunkti pärast, mis kindlustaks sillaehituse algamist, vähemalt 2 tundi; silla ehitamiseks 200—300 m laiusel jõel kuni 3,5—5 tundi (1 m silda — 1 minut) ja peajõudude üleminekuks silla kaudu 2—3 tundi. Seega esimeste ešelonide ülemineku algusest vajab diviis vähemalt 6 tundi, lahingukorras korpus kahes ešelonis aga vähemalt 8 tundi.

Kaalunud kõik andmed ja kuulanud ettekanded, korpuseülem määrab ületamisviisi (öösi või päeval) ja ületamise alguse ning teeb lõpliku otsuse pealetungiks ühes jõe ületamisega.

Korpuse staabi töö korpuseülema otsuse teostamisel.

Siin vaadeldakse staabi tööd pärast korpuseülema otsuse lõplikku langetamist kuni jõe ületamise alguseni, kusjuures vaatluse alla võetakse vaid need dokumendid, mida vägede harilikus pealetungitegevuses üldse ei käsitelda või mis erinevad oma sisu poolest.

Siia kuuluvad*: ületamisvahendite arvestus (enda ja armee poolt juurde antud vahendid), sillamaterjalid, jõe ületamise graafik ja suurtükiväe üleparvetamine, ning lõpptulemusena lahingukäsk.

Suure jõe ületamisel korpuseülema käskkirjale lisatakse ka jõe ületamise tabel, milles on ette nähtud mitte üksnes „tehnilised“ küsimused, vaid ka need koostöö küsimused, mis erinevad harilikes pealetungilahingu-plaanides.

Jõe ületamine ja lahing vastaskaldal.

Suurtüki- ja lennuväeline ettevalmistus ning ootamatus. Eri- list tähtsust evib suurtükitle ettevalmistus jõe ületamisel päeva ajal, seejuures on suurtükitle peamiseks ülesandeks vastase suurtükiväe, tema vaatluse ja nende tulepesade mahasurumine, mis vahetult tulistavad ületamiskohti. Ületavate vägede edasijõudmisel suurtükivägi kindlustab jalaväe ja teda toetavate tankide edasitungi kuni vastase suurtükiväe-positsioonideni.

Juhtub aga sageli, et jõe ületamisel tuleb teostada suurtükitle ettevalmistust 2 korda ja nimelt siis, kui vastane kannab pealahinguvälja kaldalt sügavusse. Sel juhutuil esimene suurtükitle ettevalmistus teostatakse vastaskaldal asuvate tulepesade hävitamiseks ja teine siis, kui oma jalavägi on juba koondunud vastaskaldale ja peab vastast ründama ta peamisel lahinguväljal.

Öisel ajal suurtükivägi avab tuld vaid siis, kui vastane end oma tulega paljastab.

Suurtükitle üldises süsteemis peaks leidma rohkem kasutamist miinipildujate tuli, mis mõjub tagajärjekalt esijoonel asuva vastase mahasurumisel.

Kui pealetung ühes jõe ületamisega on määratud päevasele ajale, siis tuleb sellele kohandada lennuväe kohalejõudmine, 5—10 min. enne ületamise algust.

Lennuväe tegevuse objektideks tuleb valida piirkonnad, mis takistavad esimeste

* Korpuse staabi töö kirjeldus ja arvestused on leidnud polk. Pärna artiklis põhjalikku käsitlemist ning on täiendatud vastavate skeemidega jne. Ruumi puudumisel oleme kahjuks sunnitud selles osas piirduma vaid alajaotuste pealkirjadega. Toim.

ešelonide üleminekut jõest ja peajõudude tegevusseastumist. Arvestades kauglaske-suurtükide lendjoone ohtu (kuni 4 km) selles suunas, kus tegutseb lennuvägi suurtükitele ettevalmistuse ajajärgul, on kasulik lennuväe tegevuse ajaks lõpetada suurtükitali ja ajutiselt üle kanda mujale (liibade poole). Kui aga üleminek on kavetatud öösi, siis ei ole otstarbekohane kasutada lennuväge massiliselt ja üheaegselt mõne objekti vastu.

Suurte jõgede ületamisel tuleb arvestada seda rasket seisukorda, kus jõge ületanud esimesed ešelonid teatud ajavahemikus ei saa täielikku suurtükitali toetust ja neil endil sääil pole veel ülekaalu. Sel momendil lennuvägi võib anda tõhusat abi. Kui korpusel on lennuväge vähe, siis tuleb seda hoida vägede abistamiseks niisugusel puhul.

Esimeste ešelonide lahingusse viskamine ja edu arendamine järgnevate ešelonidega.

Punaväe eeskirjade põhimõtete järgi visatakse suurtükitali kattel vastaskaldale esmajoones ujvtangid ja jalaväe esijärgud (kergetel ujukvahenditel). Nende ülesanne on maha suruda jõe kaldal vastase tulepesad, mis veel pole hävitatud. Rügemendi ja pataljoni-suurtükivägi, samuti divisjoni- ja juurdeantud suurtükiväe OSP (jaod sideks jalaväega) lähevad esimese ešeloniga.

Põhinõudeks esimese ešloni üksustele on kiirus. Vastast tuleb rünnata teekonnal sääil, kus ta aga ees on. Esimeste ešelonide üleminekut, kui see toimub päeval, toetab kogu suurtükivägi, öösi aga suurtükivägi peab olema valmis sellaseks toetuseks.

Peale suurtükiväe toetavad esimeste ešelonide tegevust teise, eeskätt aga kolmanda ešloni raskekuulipildujad omapoolselt kaldalt. See toetus peab olema niivõrra võimas, et vägede üleminekul ja isegi enne seda (5—10 min.) oleks saavutatud vastase esijoone kohal täielik tuleülekaal.

„Teised ešelonid ei vaheta, vaid kõvendavad esimesi ešlone, suurendades sügavusest nende rünnakujõudu.“ Seepärast järgnevad ešelonid peavad toetama esimeste edasiliikumist, laiendades läbimurret külgedele ja sügavusse. Nad peavad viivitamatult üle minema vastaskaldale jõudude kõvendamiseks, mitte ootama jäädes sildade ehitamist. Nende ületoimetamine sünnib harilikult samade vahenditega, millega toimetati üle jõe esimene ešelon.

Seks ajaks, kui esimesed ešelonid täidavad lähema ülesande, peavad järgnevad ešelonid juba vastaskaldale olema. Peajõudude ülemineku ja lahingusse viimise ajaks

peab olema vastaskaldal ka juba $\frac{2}{3}$ suurtükiväest ja tankidest.

Juhtimise iseärasused.

Jõgede ületamine vägede poolt tingib rea täiendavate abinõude tarvitusele võtmist. Peale lahingulise juhtimise tuleb juhtida ka ülepeääsmist ennast. Koondatud juhtimise puhul toimub korpuseülema korraldusel:

- ülekäikude lahingulise tagamise organiseerimine;
- ülekäigu ülekanndmine ühest punktist teise, kui on selleks vajadus;
- ülekäigu järjekorra vahetamine (s. o. võrreldes graafikuga);
- üksuste liikumise reguleerimine ülekäikude juurde.

Ülemineku „tehnika“ juhatajaks on korpuse insener. Tema kannab vastutust õigeaegse ületamisvahendite ettevalmistamise, õige kasutamise ning kordaseadmise eest. Diviiside piirkondades jälgivad ületamiskavade täitmist korpuse staabi esindajad.

Jõe ületamisel peab oskama eraldada kahte liiki sidet: vägede oma ja tehnilist. Tehnilise side loomisel eraldada täiendavad abinõud, mis seisavad ülekäiguteenistuses, kaasa arvatud ülekäikude tehnilised juhatajad (ülekäikude komandandid). Tehniline side koristatakse alles pärast lõplikku jõe ületamist, kuna aga vägede side liigub edasi koos vägedega. Tuleb arvestada seda, et ebaõnne korral jõe ületamiseks loodud tehniline side võib kujuneda aluseks side loomisel vägedega omapoolsel kaldal.

Vägede side iseärasus seisneb selles, et algul teatava ajavahemiku kestel ei ole võimalik evida traatsidet. Seepärast tuleb sideks esimese ešloniga kasutada raadiosignaale, optiline ja elavside, eraldades seks otstarbeks väikesed parved või paadid. Esimeste ešelonide saabumisel vastaskaldale tuleb neile veealune kaabel järele vedada. Rügemendi esimeste ešelonide pataljonid, olles jõudnud vastaskaldale, jätaavad juhtmete otsad jõe kaldale kokkulepitud kohale, kust jätkatakse liini ehitamist vastavalt pataljonide edasiliikumisele.

Rügementide jõudmisel vastaskaldale korraldatakse ka diviisi teadetekogumise punkt. Siin peab asuma staabi esindaja, kes side katkemisel KP-ga vajaduse korral on õigustatud andma juhendeid vastaspoolisel kaldal asuvatele vägedele. On soovitatav, et selles punktis asuks ka korpuse juhatuse esindaja.

Korpuseülema ise ei vaheta oma KP enne, kui laskuridiviisid ja enamik suurtükiväge on jõudnud vastaskaldale.

P. L.

Andmestik inseneriliste abinõude kasutamise kohta jõgede forsseerimisel.*

1. Raskestiuputatav varustus (TZI).

a) Komplekt koosneb 32 ujukist ja 16 sillutislaudade lülist; komplekt võimaldab 60 m pikkuse sillakese ehitamist jalgsi liikumiseks. Komplekt on veetav 2 veoautol (1,5-t) või 4 veokil.

b) Ühe ujuki raskus ühes lauaga on 45 kg. Kandejõud 350 kg.

c) Ehitatavad ülekäigud: parveke laskurijaole koosneb 4 ujukist ja 2 sillutislaudade lülist; jagu (jalaväe) koostab parveke 2 minutiga. Parveke 75-mm suurtükile koosneb 7 ujukist ja 3 sillutislaudade lülist. Sillake jalgsi liikumiseks koosneb komplektist pikkusega kuni 60 m. Sillakese koostamiseks ja ülesseadmiseks kulub 60 jalaväelast, aeg 7—10 min. Sillakese läbilaskevõime 1 tunnis — 4—6 laskurikompi.

2. Sillapark paatidel A-3.

a) Paat A-3 kaalub 140 kg, kandejõud — 3,5 t, mahutab 25 inimest (20 jalaväelast ja 5 sapööri). Varustatakse dessandiks 1 jalaväejaole 6—7 min. jooksul.

b) Parved: 2 paadist — divisjonisuurtükiväele (3 t), 3 paadist — kergetankidele (9 t), 6 paadist — raskustele kuni 18 t. 5 paadist koosneva parve jaoks on tarvis kogu sillapargi pealisehitist. Töö edu parve koostamisel — iga paadi kohta üks sapöörijagu, aeg 15 minutit.

c) Üks A-3 park võimaldab ehitada sildu: 3 tonnile — 120 m, 6 tonnile — 90 m, tangile T-26 — 70 m ja tangile BT — 50 m. Toimkond 1 sapöörikompani. Ehitamiskiirus raskustele 3—6 tonnini — 1 m minutis; raskustele üle 6 t — 0,5 m minutis.

Liikumiskiirus sillal 4—8 km/t. Silla läbilaskevõime 1 tunni jooksul 1 laskurirügement või 1 suurtükiväerügement või 1 tangibrigaad. Ühe laskuridiviisi või ühe ratsadiviisi läbilaskmiseks kulub 4—6 tundi.

d) Pargivarustise kaal — 30 t. Park veetakse 25 autol järelvankritega; raudteel — 30 platvormi. Parki teenib 1 sapöörikompani.

* Dotsent polkovnik L. A. Pärn: Jõgede forsseerimine. Moskva, 1939. Andmestik on võetud professor kindralleitnant D. M. Karbõševi töödest (konspektidest ja käsiraamatuist).

3. Uus kerge pontoonpark.

a) Sillad: raskustele 3 t — 120 m, T-26 — 100 m, BT — 80 m. Ehitamisaeg — ½—1 tund.

b) Parved: raskustele 4 t — 11, T-26 — 9 ja BT — 7.

c) Parki teenib ratsadiviisi sapöörieskadron.

d) Pargi varustuse kaal — 60 t. Veetakse 35 autol, raudteel 35 platvormil.

4. Raske pontoonpark.

a) Sillad: 12 tonnile — 190 m, 20 tonnile — 140 m. Ehitusaeg 1,5 tundi.

b) Parved: 12 tonnile — 12 m, 20 tonnile — 8 m, 30 tonnile — 6 m ja 50 tonnile — 3 m.

c) Parki teenib pontoonipataljon.

d) Pargi varustise kaal — 60 t. Veetakse 27 autol, raudteel — 27 platvormil.

5. Kerged ülekäiguvahendid.

(LMN, PKT, Jolšini kott.)

Andmed	Väike täispuhutatav lootsik (LMN)	Ujumiskostüüm (PKT)	Jolšini kott
Kaal . . .	40 kg	16 kg	Varustiseta 2 kg Varustisega 75 kg
Kandejõud	¼ t.	80 kg (1 võitleja)	80 kg (1 võitleja)
Ülesanne	a) ½ laskurijaole (5 inimest) või klp-toimkonna (4 inimest) üleveoks; b) sapööride tööks vees	a) Luuraja üleminekuks veest; b) sapööride tööks vees	Ratsaväelase varustise sissepakkimiseks ületamisel ujudes
Ettevalmistus üleminekuks . . .	5 min.	5 min.	5 min.
100 m laiuse jõe ületamiseks kuluv aeg	3 min.	5—10 min.	120-meeline eskadron 40 kottiga (3 otsta) 2 tundi

6. Raskuste arvestus.

Nr.	Raskuse nimetus	Kaal kg	Pinna suurus m ²
1.	Võitleja	80—85*	1
2.	Raskekuulipilduja	64	1
3.	20-mm suurtükk	260	2
4.	46-mm müüser	105	1
5.	37-mm tt-suurtükk	320	2,2
6.	37-mm ök-suurtükk autol	3000	9
7.	76-mm mäesuurtükk	1225	4,3 —1,15*
8.	76-mm suurtükk 1927	1320	8,0 —3,4*
9.	122-mm haubits	2700	8,13—3,4*
10.	107-mm suurtükk	2800	12,8 —2,4*
11.	152-mm haubits	3100	10,5 —3,6*
12.	152-mm suurtükk	5400	13,0 —2,4*
13.	152-mm müüser	1050	8,0 —3,4*
14.	76-mm mäesuurtüki laengukast	—	1,15—1,6*
15.	76-mm diviisirtv. suurtüki laenguk.	—	3,4 —4,25**
16.	122-mm haub. laenguk.	—	3,4 —4,25**
17.	107-mm srt. laenguk.	—	3,13—4,13**
18.	152-mm srt. laenguk.	—	4,0 —4,0**
19.	Tankett	2550	4,68
20.	Kergetank	2000	11,0
21.	BT tank	11000	12,0
22.	Keskmine tank	24000	20,0
23.	Rasketank	45000	30,0
24.	Soomusauto D-8	1500	6,0
25.	Soomusauto BA-27	4400	5,0
26.	Soomusauto D-13	4200	6,5
27.	Kergeauto	1200	5,95
28.	Miinpilduja	110	2
29.	Hobune	410	2,8***
30.	Padrunikaarik	800	2,0***
31.	Kahehobuseveok	1050	3,5***
32.	Talumehe vanker	600	3,5***

* Esimene arv näitab suurtüki, teine eeliku pinda. ** Esimene arv näitab esimest osa, teine tagumist osa. *** Tiisliita.

7. Ületamise kiirus paatidel ja parvedel.

a) Vägede laadimine ja mahalaadimine:

Jalavägi — kuni 5 min.
Ratsavägi, masinad — 5—10 min.
Suurtükivägi ja voodid — 10—15 minutit.

b) Liikumine üle jõe:
Mootoriga — 2 m/sek.
Aerudega — 1 m/sek.

Köiel — ½ m/sek.

c) Liikumine piki jõge, mille voolukiirus on ligikaudu ½ m/sek.

Vastuvoolu:
Aerudega 2—3 km/t.
Mootoriga 5 km/t.
Päri voolu:
Aerudega 5 km/t.
Mootoriga 10 km/t.

Märkus: Liikumiskiirus sõltub voolukiirusest ja paadi, pontooni või parve tüübist. Ühe otsa (edasi-tagasi liikumisel) kestus on märgitud p. 11.

8. Sildade ületamise kiirus.

Silla tüüp	Ületaja	Aeg
Sild TZI ühe rajaga	Kompani Pataljon	5 min. 15 min.
Sild TZI 2 rajaga	Pataljon Veok (käsitsi veol)	7—8 min. 15 min.
Sild A-3 või raske-pontoonpark (1 rajaga)	Jalavägi, suurtükivägi, voodid	4 km/t
a) liikumiskiirus	Masinad, tangid	8 km/t
b) ületamise kestus	Tangipataljon Suurtükiväedivisj. Laskurirügement või srtv-rügement Laskuridiviis või ratsadiviis	20 min. 15 min. 60 min. 4—5 t.

Märkus: Ületamise kiirus on sõltuvuses silla pikkusest. Normid on toodud 100 m laiuse jõe kohta.

9. Üldine tarvidus üleminekuvahendite järele, et dessant saaks üle minna ühe korraga (üks ots).

Üksuse nimetus	Ülemineku varustis		
	TZI	Paadid A-3	Raske-pontoon-park
	Komplektides	tükk	pontoone
Laskurikompani	1¼	6	2
Klp-kompani	1½	6	2
Laskuripataljon	8	28	10
76-mm patareid	1½	18	3
122—155-mm patareid	—	18	8
Tangikompani	—	30	20

10. Üksikute alljaotuste üleminek.

Kes ületab	Ületajate arv	Paate A-3	Komplekt TZI
Võitlejad	80 inimest	4 või	1
Hobused	6—8 hobust	2	—
Pataljonisuurtükiväe suurtükid või tangitõrjesuurtükk	1 suurtükk	½—1 või	1
76-mm suurtükk eelikuga või laengukast	1 srt. (kast)	1—2 või	½
Kaarik	2 kaarikut	1	—
Veokid	1 veok	1	—
Tangid	1	3	—

Märkus: Pataljonisuurtükiväge, kaarikuid ja veokeid võidakse üle viia käsitsi TZI 2 rajaga sildade kaudu (1 komplekt — 30 min.).

11. Ühe otsa arvestus (ringiliikumise kestus).

- a) Aerudega liikumisel: $K = t + \frac{L}{30} + \frac{L \cdot V}{30}$
 b) Mootoriga liikumisel: $K = t + \frac{L}{60} + \frac{L \cdot V}{90}$

K — ühe otsa kestus minutites;
 t — pealelaadimise ja mahalaadimise kestus: jalaväele kuni 5 min., ratsaväele ja masinaile kuni 10 min., suurtükiväele ja veokitele kuni 15 minutit;
 L — jõe laius meetrites;
 V — jõe voolukiirus m/sek.

Järjekord ülemineku teostamise arvestamisel:

- a) väljudes olukorrast ja võetud otsusest määratakse algul esimese ešeloni lahinguline koosseis;
 b) väljudes varustisest määrata, mitu otsa tuleb üldse teha dessandiks;
 c) määratakse vahendid sildade ehitamiseks;
 d) arvestatakse varu tarvidust: TZI jaoks 10—20%, A-3 ja raskepargi jaoks 20—50%.

12. Keskmise tarvidus üleminekuabinöudes ja sapöörides (jõe laiusel 100 m) ühe ülekäigu kohta.

Ülekäigu koht	TZI komplekte	A-3 parke	Raskepontoonparke	Sapöörikompaneid
Laskuripat.	4 või	1/2	—	1/4
Laskurirüg.	8 ja	1	—	1—2
Laskuridiviis	16 ja	2	—	2—4
Laskurikorpus	32 ja	4 ja	1	6

Märkus 1: TZI-komplekte asendada paadidega A-3 (arvestades raskusi) arvestusega: TZI üks komplekt vastab 4 paadile; 1 park A-3 võrdub TZI 6—8 komplektiga.

Märkus 2: Tarvidus üleminekuabinöudes muutub umbes proportsionaalselt jõe laiusele.

13. Parved palkidest.

Parve tõstejõud määratakse arvestusega: iga võitleja kohta 1 palk (1/4 t), mille

valmistamine nõuab 1 töötundi, sidumine parve 1 töötundi; kokku parve valmistamine nõuab 2 töötundi iga ühe üleviidava võitleja kohta.

14. Üleminek koolmetest.

Ületajad	Koolme sügavus meetrites
Soomusautod, tangid, sõiduautod	0,5
Tangid, veoautod, suurtükivägi ja voodid	0,75
Jalavägi, keskmised tangid	1
Ratsavägi, rasketangid	1,25

Märkus: Üks sapöörikompani parandab 5 m laiuse ja 100 m pikkuse koolme 1/4—1/2 päeva jooksul.

15. Üleminek jääst.

Väeliik	Jää paksus sentimeetris	Ülemineku kord
Jalavägi	4—10	Kolonnis ühekaupa, distants 2 m
	10—15	Rännakukolonnis, distants ridade vahel 3—4 m.
	15 ja rohk.	Igasugustes rivistustes.
Suurtükivägi*	8—10	Pataljoni- ja tt-suurtükid rakendatult.
	13—15	Sama, suurtükid rakendatult.
	15—20	76-mm ja 122-mm suurtükid eelikutest, tiislihobustega.
	üle 20	Korpuse suurtükivägi rakendatult.
Ratsavägi	13—15	Üksikud ratsanikud.
	15—20	Ükskõik missuguses rivistuses distantsiga ridade vahel 4—5 m.
Soomusautod	15—20	Sõiduautod, kerged soomusautod, 1,5-t veoautod.
	20—30	3-t veoautod.

* Igasugustel juhtudel suurtükivägi liigub jääl ühekaupa 1—2 rakendi distantsil.

Märkus 1: Kui jää on nõrk (kevad), siis jääd tugevdatakse.

Märkus 2: Kui üleminek kestab pikemat aega, siis tuleb jääd tugevdada laudadega, haigudega, õlgedega jne.

Punalipu Baltimere Laevastiku Tallinna Laevaremonttehas

vajab

Tallinn, Merepuiestee 13
 Telefon 428-12

vilunud katelseppi, rauatreialeid, keevitajaid ja mudelitislureid.

16. Pealetungil on insenerilise pealetungi teostamiseks sapööre keskmiselt tarvis:

Ülesanded	Koondised		
	On tarvis	sapööride komp.	(kokku)
	laskurirüg.	laskuridiviis	laskurikorpus
Lähenedisel			
a) Teede ettevalmistus	2	4 ²	12 ³
b) Sildade kordaseadmine	—	—	3
c) Teede parandamine	—	1/2	—
Kokku	2	4 1/2	15
Ettevalmistus pealetungiks⁴			
a) Lähtealuse ettevalmistus	1/2	1—2 ⁵	4
b) Tankide julgestamine	1/2	1 ⁶	5
c) Suurtükiväe julgestamine	—	1 ⁷	3
Kokku	3/4	4	12
Läbimurdel			
a) Ehituste purustamine	1/2	1	3
b) Suurtükiväele edasilükumise julgestamine	1/2	2 ⁸	5
Kokku	1	3	8
Jälitamisel			
a) Teede ettevalmistus ⁹	1	2	6
b) Sildade kordaseadmine	—	—	—
c) Teede parandamine	—	—	3
Kokku	1	2	9
Kõigis faasides			
a) Lennuväe julgestamiseks	—	—	1
b) Muud tööd	1/4	1/2	1
Kokku	1/4	1/2	2
Keskmiselt kokku¹⁰	1/2—1	4—5	15—17

¹ Koondised — kõvendused.

² Ettevalmistusešelon — 2 marsruudile à 2 sapööri.

³ Parandusešelon — 1 sapööripataljon

⁴ Tööde kestus — 10 tundi, aja lühenedisel tarvidus sapööride järele vastavalt kasvab.

⁵ 16 km²; 10 km² = 1,5 sapööri.

⁶ 2 tangibrigaadile à 1/2 sapöörikomp.

⁷ 2 suurtükiväerügemendile à 1/2 sapöörikomp.

⁸ 4 rännakuteele à 1/2 sapöörikomp.

⁹ Normid on kaks korda vähemad normidest lähenedisel.

¹⁰ Vajalik kõvendus: laskurirügem. 1—2 sapöörirühma, laskuridiviis 1—2 sapöörirühma, laskurikorpus 1—2 sapööripataljoni. S. L.

Meelelahutusosa.

Kapral Pension – peigmehe ajutine k. t.

Eerik Laidsaar.

Kapral Pension ja reamees Sookael on kahepäevasel puhkusel. Mehed sammuvad maanteel sõbrala maale külla. Tundes janu, nad pööravad pikemata lähemasse tallu juua küsima.

Talu nimi on Mardimetsa. Ja enne, kui kapral oma kaaslasega taluõue sisse keerab, sünnib sääl järgmist: Eesuksest ilmub keskealine naisterahvas, pühib põllega käsi ja vaatab ringi. See on Mardimetsa peremehe su-

gulane Miina. Samas ilmub uksele ka peremees Jaagup ise. Ning lugu algab nii:

JAAGUP: Miina, Miina!

MIINA: Mis sa, pimeloom, karjud? Ma just praegu tulin õue, kohe tema järel.

JAAGUP: Mine keldrisse, too seda tunamulust sõstraveini veel paar pudelit üles.

MIINA: Sedasi, peremees, joodad täna kõik oma viinad ja veinid külalistele ära.

JAAGUP: Kui Mardimetsa ainus tütar ja pärija pühitseb kihlusi, siis peab talu ka näitama, et ta pole mõni popsikoht.

MIINA: Kenad kihlused. — Ise pole väimeest veel ihusilmaga näinudki. Mine tea, misuke ilbak võib teine ollagi! Näe, alles mineval kuul Huntaugu Maalil pidi olema ka suur peigmees linnas. Niipea kui tüdruk sai, jõlkus ta aga linnas käia, aga peigmees — ei see näidanud Huntaugule nägugi. Ja ei saanudki Huntaugu omad teda näha, sest mees oli kelms pressis aga Maalilt raha ja kadus ühel ilusal päeval jäljetult. Kas seda näeru vähe, mis siis Huntaugu Maali üle külas oli!

JAAGUP: Virve peigmees on ohvitser! Pea seda meeles.

MIINA: Sa pole teda ju veel näinud.

JAAGUP: Mis sellest! Mis kõlbab mu tütrele peigmeheks, see kõlbab mulle väimeheks ammugi!

MIINA: Ja nüüd tõmbate muidugi pilli lüüa ja pidutseda, ilma et peigmeest ja pruuti oleksid hulgas!

JAAGUP: Tead ju küll, et Virve sõitis peigmehele jaama vastu.

MIINA: No — hullpime — oodanud siis seni, kuni noorpaar kohale oleks jõudnud.

JAAGUP: Ah, pisut varem või hiljem — mis see enam loeb säärasel tähtsal päeval. Külalisi palju koos ka — no mis me oskame teha niikaua, kuni noored saabuvad? Mine aga mine, too need sõstrapudelid üles.

MIINA: Peremehe asi — eks sa ise tea, kuidas toimid. Mina küll kihluspeoga ei alustaks, enne kui noorpaar kohal. (Mõlemad ära — peremees tuppä, Miina keldrisse. Toast kostab ukse avamisel lõbusat juttu ja kandlemängu.)

PENSION JA SOOKAEL: (tulevad väravast).

PENSION: Tore talu, aga õu on tühi nagu kirik suvisel pühapäeval. Tule, Sookael, aita kaevu otsida.

SOOKAEL: Kuule, Pension! Majast kostab pillimängu! Siin peetakse mingit pidu!

PENSION: Tõsi jah! No seda parem, seltsimees Sookael, seda parem! Siis võib juhtuda kergesti, et lihtsa kaevuvee asemel saame oma kuivanud kõridesse lonksu õlutki.

SOOKAEL: Kuss! Näe, üks naisterahvas tuleb täre poole.

PENSION: Sookael, sunnikuhing, — tal on kaenlas pudelid! Kas näed, pudelid!

SOOKAEL: Tsst! (Paus.)

PENSION: Tere õhtust, ilus preili!

MIINA: Uih! Ära ehmatas päris! (Mahedasti.) Tere õhtust, tere õhtust, ohvitserihärrad! Ootasimegi teid juba tükk aega. Kas Virve läks hobusega tagaõue või?

Oot, ma kutsun kohe peremehe! (Ära.)

SOOKAEL: Mis see siis nüüd oli? Nemad olevat meid oodanud? Ja mis pagana Virvest ta rääkis?

PENSION: Aga kas kuulsid, kuidas ta mulle ütles selle vana vurhvi järgi „härä“? Mu pühapäevamünder on ikka tore küll!

SOOKAEL: Kuidas nii, et sulle ütles „ohvitserihärä“? Ta ütles seda ju meile mõlemale. Kuulsid ju selgesti, kuidas ta ütles ohvitseri h ä r r a d!

PENSION: Narr, kes see siis nii loll on, et sind ohvitseriks peab! Sul pole ju niisugust nägugi ees ega paelu peal, va lihtne reamees! Aga üldse — siin paistab huvitav koht olevat, lõhnab nagu millegi järele. Päris hea, et meil mõte tekkis just nimelt siia tallu pöörduda juua küsima.

JAAGUP: Ah juba saabusid! Tore, tore!

MIINA: Jah, peremees, näe seal nad on! Ma lähen nüüd ruttu kööki. (Uks sulgub.)

JAAGUP: Tere tulemast Mardimetsale, armas väimeespoeg! Kas sa näe, oled endale tentsikugi ligi võtnud! Mina olen Virve isa, Mardimetsa peremees Jaagup!

SOOKAEL: Vabandage, siin peab olema mingi eksitus, mina pole kellegi...

PENSION: Noojah, tema tahab ütelda, et tema pole kellegi tentsik. Selles on tal õigus. Tema on lihtsalt reamees minule alluvas väeüksuses.

JAAGUP: Ah, ükstakõik! Kas tead, kuidas ma sind ootasin, sugulased ja külalised on kõik suures toas, lauad on kaetud... Aga kuhu jäi Virve?

SOOKAEL: Vabandage...

PENSION: Reamees Sookael, olge vait! (Jaagupile.) Armas peremees...

JAAGUP: Ütle aga rahulikult „äiapapa“, kallid väimeespoeg! Omade vahel ei ole niisuguseid viisakusi enam vaja.

PENSION: Olgu siis pealegi. Armas äiapapa, vaat' kõik on muidu ilusasti korras ja joones, aga Virvet ma pole näinudki.

JAAGUP: Mis? Kuidas?

PENSION: Jah. Ei ole näinud. (Siiralt.) Ja ma olen sellest väga kurb.

JAAGUP: Ta ometi sõitis sulle jaama vastu.

PENSION: Võib-olla jäi hiljaks?

JAAGUP: Kuulge, ega te ometi seda metsavaheteed ei tulnud?

SOOKAEL: Mõõda maanteed...

PENSION: Pea suu! Mõõda maanteed me ei tulnud.

JAAGUP: Siis ikka tulite metsa vahelt! No siis on ju asi selge! Virve sõitis teile vastu vedruvankriga, mõõda postmaanteed. Ja jäi siis küllap vist rongi vastu hiljaks, jaah! Ja vastu ta ka ei juhtunud! Oh sa tont küll — algul ei olnud peigmeest, nüüd on peigmees kohal, aga puudub pruut! Ha-ha-haa, tore nali. Sellast kihluspidu peetakse Mardimetsal esmakordselt!

PENSION (veendumusega): Seda ma usun. Selles ma olen kindel. Asi on nimelt ja lõpuks veel niisugune, et me oleme...

JAAGUP: Läheme sisse külaliste juure!

PENSION: Ei, seda küll mitte, peremees, me oleme nimelt...

JAAGUP: No mis siis, et me oleme ilma pruudita! Küllap Virve saabub iga minut.

PENSION: Ei, parem me siiski ei lähe. Peate nimelt teadma, et... Kuulge, peremees...

JAAGUP: No ütle ometi äiapapa, ära häbene!

PENSION: Äiapapa, too meile õige pisut joogipoolist siiasamasse välja.

JAAGUP: Seda küll, jah. Kohe, kohe. (Ära.)

SOOKAEL: Kuule, Pension, sa keedad siin jällegi supi...

PENSION: Kuidas nii? No kas ma olen sõnakesege valet rääkinud!

SOOKAEL: Ta peab sind ju oma väimeheks!

PENSION: No mis mina sinna teha saan? Ütlesin selge sõnaga, et ma Virvet pole näinud. Sina võid tunnistada, kui selleks vajadus tuleb. Et peremees seda omamoodi tõlgitses, see pole minu süü.

SOOKAEL: Aga meil pole aega siin jännata. Pealegi võid pähe saada ohvitserina esinemise eest!

PENSION: Kulla, Sookael, no kas mina olen poole sõnagaagi ütelnud, et ma olen ohvitser? Seda ainult tema arvab!

SOOKAEL: Mis sa siis rääkisid endale alluvast väeüksusest?

PENSION: Tohhoo kuram! No kas ma pole jaoülem? Kas jagu pole väeüksus! Ohohh, reamees Sookael, sisemäärustiku tundmine on sul kehv!... Oota'nd ometi! Las ta toob meile õlle enne ära, küll siis jõuab ütelda kõik.

JAAGUP (tuleb): Kallis väimeespoeg, säh, siin on sulle Mardimetsa õlut. Mu vanaisa ja isa olid üle valla õllemeistrid ja ega minugi märjuke ole halvemast sortidist.

PENSION (joob): Tõesti, õlu on oivaline! Esimene sort! Sookael, säh joo sina ka!

JAAGUP: Nüüd peab Virve kah iga silmapilk saabuma. No küll külalised teevad alles silmad, kui Mardimetsa Jaagup koos tütre ja väimehega tuppastub. Pillimehele ütlesin juba, et ta seadku sõrmed valmis selleks kõige marulisemaks ja uhkemaks marsiks, mis tal veel vähegi on!

PENSION: Kardan siiski, peremees, et seekord see marss jääb mängimata. Lugu on nimelt nii, et mina ikka ei ole küll Virve peigmees.

JAAGUP: No mes... kus... kuidas nii?

PENSION: Aga väga lihtsalt. Siin on arusaamatus. Oleme tavalised möödaminjad. Astusime sisse ainult juua küsima.

JAAGUP: Ei olegi peigmees! No mis kuradit te siis otsite siit?

PENSION: Ütlesin juba, et juua, kallis peremees!

JAAGUP: No nüüd on lugu lahti! Ja mina raiskan siin teiega oma kallist aega, joodan teile õlut ja... ptüi! Kuulge, tehke et te minema saate!

PENSION: Seda küll, kallis Mardimetsa peremees. Minema läheme me kohe. Palju tänu.

JAAGUP: Sa saadan! No kellele niisugust segadust vaja oli! (Sisse. Virutab ukse praukudes kinni.)

PENSION: No näed nüüd, Sookael. Asi ongi klaar. Nüüd muudkui edasi. Janu on läinud ja väsimus samuti.

SOOKAEL: Hea õlu oli sindril küll.

PENSION: Kuss! Sõidetakse! (Kostab läheneva hobusõiduki müra.)

SOOKAEL: Nüüd Virve tuleb oma peigmehega.

PENSION: Oot-oot... Kuule, Sookael, ta on üks! Vaata, näe — ta on ihuüks!

SOOKAEL: Üksi jah. Siis see peigmees ei tulnud!

PENSION: Tont teab, mis siin on. Vaata, kui ärritatud tüdruk paistab! Vaata, kuidas ta ohjad hobusele selga viskas ja seisma jäi, otsekui ei oskaks midagi teha!

SOOKAEL: Kuss! Näe, tuleb siia poole.

VIRVE: Kes teie olete?

PENSION: Tere õhtust, lugupeetud naiskodanik. Meie oleme kapral Jüri Jaani poeg Pension ja reamees Sookael. Teie olete muidugi siit talu peretütar Virve?

VIRVE: Jah. Seda ma olen. Kust teie seda teate?

PENSION: Meid peeti nimelt teie peigmeesteks.

VIRVE: Kus? Kes pidas? Mis te räägite?

PENSION: Seda, mis oli. Tulime siia sisse juua küsima, aga peremees võttis meid vastu kui kalleid külalisi ja nimetas mind oma väimeespojaks.

VIRVE: Ja siis?

PENSION: Noh, seletasime lõpuks ära, et ta on eksinud, ja tulime tulema! Nägemiseni, kodanik Virve.

VIRVE: Kuulge, Jumala eest, saatus ise tuleb mulle appi! Tulge siia, tulge ruttu siia, ma seletan teile midagi... Teie olete inseneriväe poiss, eks ole? Ütelge mulle, kas olete aumees?

PENSION: No vabandage...

VIRVE: Ärge haavuge, jumala pärast, ma olen ju nii ärritatud. Kas peate suu, kui ma teile midagi usaldan?

PENSION: Nagu haud.

SOOKAEL: Igatahes.

VIRVE: Vaadake... ma olen nimelt kihlatud. Kihlusin linnas... ohvitseriga, ja siin, kodukülas ei tunne ega tea mu peigmeest keegi. Täna pidi ta sõitma siia, Mardimetsale, et tutvustada ennast isale ja sugulasile ja pidada kihluspidu. Külalised on juba lõunast saati siin koos. Kuulete, kuidas toas pidu juba käib. Ja nüüd kujutlege: ma sõitsin jama peigmehele vastu, aga ta ei tulnud. Ta ei tulnud! Kas saate aru minu olukorrast?

PENSION: Narr lugu küll.

VIRVE: Muidugi ei kahtle ma hetkegi, et mingi väga kaaluv põhjus siin takistuseks oli. Aga külarahvas, külarahvas, mis ütleb see? Ma vajun häbi pärast maa alla! Kuidas ma lähen ja ütlen kõigile, et kihluspidu jääb ära, sest et peigmees ei tulnud? Ma satun nii kõigi pilkealuseks. Alles möödunud aastal oli meie vallas juhtum, kus keegi maaneiu sattus petise küüsi. Ja nüüd arvatakse minust sama, minust, Mardimetsa peretütre! Jumal, jumal, ma mõtlesin juba, et lähen hulluks!

PENSION: Asi on jah, ühe sõnaga SOS!

VIRVE: Aga nüüd enam ei ole. Teie tulete nüüd minuga kaasa ja ma tutvustan külalistele teid oma peigmehega!

SOOKAEL: Aga isa? Me seletasime talle ära, kuidas asi meiega on.

VIRVE: Oh, seletame nüüd uuesti ümber. Peasi, et ta vaid täna uskuma jääb, et teie ta tulevane väimees olete. Küll mul hiljem juba aega on asja klaarida. Aga täna, kus tuba on külalisi täis, täna peab jääma igaüks uskuma, et asi on korras.

PENSION: Tore! Käed kokku, pruut!

VIRVE: Hästi! Läki nüüd käsikäes tuppa! (Uks avaneb. Jaagup väljub.)

JAAGUP: Ohhoi! Noorpaar saabus... Aga mis? Tohoo saadan... no kuulge, need on ju needsamad hulgused, kes siin ennist...

VIRVE: Aga, isa, kes võtab siis väimeest nii vastu? See on minu peigmees, kallis isake!

JAAGUP: Ikka on või? No mis kuradi segast juttu te siis ennist ajasite?

PENSION: Armas äiapapa, andesta. See oli väike nali. Ma ei tahtnud tuppa minna ilma Virveta ja sellepärast ütlesingi, et ma pole see, kelleks te mind õigusega pidasite.

JAAGUP (üha rõõmsamalt): Ah nii. Ah sedasi! Oh neid noori küll! No olgu siis teist korda tere tulemast, väimeespoeg! Läki nüüd sisse, külalised ootavad juba pikisilmi noorpaari. (Avab ukse, hõikab sisse:) Hõi, pillimehed! Lööge tervitusmarss käima, Mardimetsa noorpaar astub majja!

(Paus, mille kestes majast kostab marsi ja hurraa- ning elagu-hüüdeid.)

(Möödub tubli pooltund, enne kui Virve, Pension ja Sookael tulevad jälle õue.)

VIRVE: Suurepärase, lihtsalt jumalik. Kapral, te olete sündinud näitleja! Kui valmistatud nad kõik teist on? Ja kui toredasti te näite armunud peigmehega!

SOOKAEL: Pole ka ime, Virve, kui on sellane pruut! Kapral Pensioni asemel oleksin mina samasugune.

VIRVE: Tore! Toredad poisid! Kui hästi see kõik läks! Nüüd pole enam midagi karta. Aja jooksul saab selgitatud kõik ja siis võtab seda asja igaüks kui toredat nalja. Muidu aga oleksin pidanud jääma tükiks ajaks kõige hullema keelepeksu pörgusse! Ma olen nii rõõmus, nii rõõmus... kapral Pension... hahha, peigmees... Selle eest saate ühe suudluse!

PENSION: Tõesti?... No mis sina, Sookael, vahid, silmad pungis? Pööra selg! Noh! Ümber-pöörd! (Sookael pöörduv.)

(Pension ja Virve suudlevad kuuldavalt. Samal hetkel kostab äge mootorratta pörin, mis talu õues lakkab. Leinants Lõhmus hüppab tsiklilt maha.)

LÕHMUS: Tohhoo!

VIRVE: Uih!... Aadi, Aadi, sa tulid tsiklil, ja mina käisin sul jaamas vastas! Poisid, see on mu peigmees!

I.ÕHMUS: Kuule, mis tembud need on? Sa suudlesid praegu seda... Ohoo, see on

ju meie kapral Pension! Ja reamees Sookael!

SOOKAEL: Issand! Meie oma rühmaülem leitnant Lõhmus! No nüüd oleme alles sees!

LÕHMUS: Mis kuradi kombed need on? Kuidas julges see lontrus sind suudelda?

VIRVE: Aadikene, ole nüüd mõistlik, las ma seletan. Mitte tema ei suudelnud mind, vaid mina teda. Poiss oli selle ausasti teeninud.

LÕHMUS: Mitte midagi ei saa arul! Mis asja te siit otsite, kapral Pension?

PENSION: Seltsimees leitnant, ma olen siin teie ajutise kohustetäitjana.

VIRVE: Tule aita, vana võrukael, seleta, miks sa mulle ei ütelnud, et tuled mootorrattal? Viska need vammused ometi maha, et ma saaksin isale lõpuks teada oma õiget peigmeest! Küll ma seletan sulle ruttu kõik! (Ära.)

SOOKAEL: Kuule, Pension, aurame nüüd minema. Mulle paistab, et selleks on ülim aeg!

JAAGUP: Hõi, väimeespoeg! Kuhu te nii ruttu kadusite! Tulge-nüüd-tulge tuppa teiste juure, küllap jõuate pärast isekeskis olla niipalju kui soovite. Kus Virve on, peigmeespoiss? Külalised otsivad teid taga.

PENSION: Kulla peremees, pole ma kellegi peigmeespoiss!

JAAGUP: Mis?

PENSION: Ütlesin, et ega ma ole Virve peigmees. Olen niisama juhuslik mõõdakäija!

JAAGUP: Issand Jehoova taevas, no mis jama te ajate! Algul olete peigmees, siis ei ole, siis olete jälle ja nüüd jälle ei ole. Kuulge, kas ma olen purjus või käib pea muidu ringi? Oeh! Väimeespoeg või kes kurat sa oled, seleta, mis see jant tähendab!

PENSION: Kallis peremees, pole enam vaja. Vaata, aidast tulevadki juba need õiged seletajad!

VIRVE: Isa! Isakene! Sa näed nii imeline välja! Kas sul on paha või? Vaata, siin on mu peigmees — inseneriväe leitnant Aadri Lõhmus! Ja need kaks toredat poissi siin, Pension ja Sookael, on temale alluvast rühmast. Vaata, isakene, sõjaväes on nimelt niisugune pruuk, et kui ohvitser kihlub, siis sünnib see teatavate lõbusate kommete täitmisega. See kõik kuulub mängu juure. Eks ole nii, Aadikene!?

LÕHMUS: Jah, igatahes, armus pruudiisa. Ärge pahandage, et ma algul teise mehe enese asemele... saatsin. See on niisugune vana komme.

PENSION: Inseneriväe komme nimelt, armas äiataat... või, näh, lugupeetud Mardimetsa peremees!

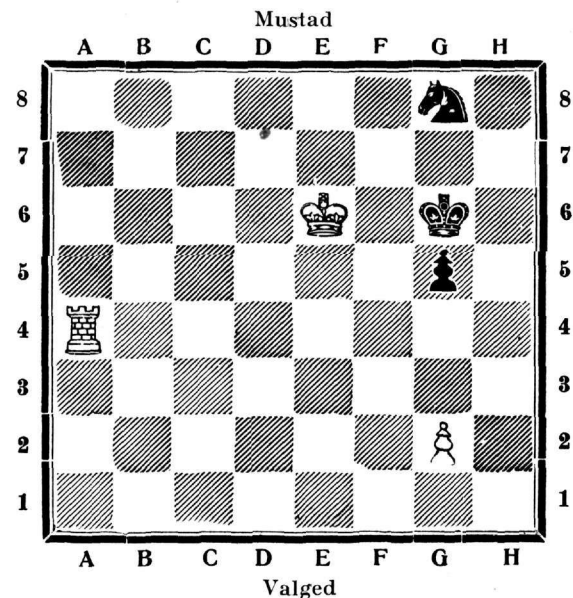
JAAGUP: Ah teid põrgulisi! No võtavad pea ringi käima, et enam ööst ega ilmast aru ei saa! Kuulge, kas see on nüüd siis ikka õige lõpp, või on sul, Virve, mõni peigmees veel tulemas?

VIRVE: Ei, isa, nüüd on see õige! (Naer.)

JAAGUP: Noh, siis — läki sisse. Hõil Pillimehed! Marsss lahti! Otsast peale! Noorpaar tuleb!

MALE.

Toimetaja K. Rootare.
Ülesanne nr. 22.

Valged algavad ja võidavad. Lahendus ilmub järgmises numbris.

Ülaltoodud seisus katkestati Demin — Žukajev'i vaheline partii Rjazani maakonna esivõistlustel 1939. a. ja pärast koduseid analüüse mustad alistusid partiid jätkamata.

On nähtav, et pärast 1 g4 Rh6 saavutatud mustad erilise raskuseta viigi. Seepärast peab valgete kuningas tungima mustade tagalasse enne g2 etturi edasilikumist.

„64“ järgi.

Ülesande nr. 21 lahendus.

1. a6 — a7 h3 — h2; 2. a7 — a8L h2 — h1L;
3. La8 — a6+ Kd6 — c5; 4. La6 — c6+ Kc5 — d4;
5. Lc6 — c3+; Kd4 — e4; 6. Rd5 — f6+ Ke4 — f3;
7. Lc3 — c6+ ja valged võidavad.

Vastutavtoimetaja kolonelleitnant Johannes Reinola. Tegevtoimetaja kapten Martin Nurk.

„Ühiselu“ trükk, Tallinn, Pikk 42. 1940.

NATSIONALISEERITUD

Türi Paberi- ja Puupapivabriku A-S.

TELEFON TÜRİ 11

KONTOR JA LADU TALLINN, VENE 29

TELEFON 438-99

NATSIONALISEERITUD

SAKU

ÕLLETEHASE A-S. JA LADU

TALLINN, SUUR KLOOSTRI TN. 10/12

TELLIMISED: TELEF. 437-36
437-38

NATSIONALISEERITUD

A-S. „EESTI TULITIKUMONOPOL“

TALLINN, PÄRNU 10.

KODUKESKJAAM 427-91.

NATSIONALISEERITUD

„JÄRVAKANDI TEHASED“ KLAASI- JA METSATÖÖSTUSE A-S.

PÄRNU 10.

TALLINN

TELEF. 455-88

479-08

458-62

NATSIONALISEERITUD

„AIVAZ“

METALLITÖÖSTUS A-S.

TALLINN, SOO TN. 27

TEHNIL. BÜROO JA KODUKESKJAAM

TELEFON 439-49

NATSIONALISEERITUD

New Consolidated Gold Fields, Ltd EESTI OSAKOND

MÜÜGIBÜROO: TALLINN, Võiduväljak 10. Telefon 448-16

VABRIKUD JA KAEVANDUS: KOHTLAS, telefon: Lügänuse 37

NATSIONALISEERITUD

A-S. A. LE COQ

TALLINNA OSAKOND

TELEFON 466-52
„ TELLIMISED 466-74

NATSIONALISEERITUD

PIIRITUSE PUHASTAMISE VABRIKUTE O.Ü.

TALLINNA VIINAVABRIK

*NAPSID PARFÜMEERIA
LIKÖÖRID KONJAKID*

TALLINN, MEREPUUESTEE 15. TELEFON 304-26, 425-31

EESTI METSA JA TSELLULOOSI TEHAS

TALLINN, PÄRNU 10

TELEFON 429-96

430-61

TEHAS KEHRAS

TELEFON 308-00

NATSIONALISEERITUD

VOLTA TEHASED

TALLINN

SOO TÄNAV 27

KODUKESKJAM 477-66

Pa...

40-1042

